

17.1.2020

EOAK/5291/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen**Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia****SUKEVAN VANKILA**

Pöytäkirja

Tarkastuskohde	Sukevan vankila
Tarkastusajankohta	5.–7.11.2019
Osallistujat EOAK:sta	Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia Neuvontalakimies Pia Wirta Tarkastaja Annika Finnberg Notaari Eeva-Maria Tuominen
Osallistujat tarkastuskohteesta	Vankilan johtaja - - - Apulaisjohtaja - - - Apulaisjohtaja - - - Rikosseuraamusesimies - - - Rikosseuraamusesimies - - - Rikosseuraamusesimies - - - Loppukeskusteluun osallistui myös Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen (IPRA) aluejohtaja - - -

1 YLEISTÄ**1.1 Tarkastuksen kohteesta**

Sukevan vankila on 181-paikkainen suljettu vankila miespuolisille vankeus- ja sakkovangeille. Vankilaan on mahdollista sijoittaa myös muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottavia tutkintavankeja heidän suostumuksellaan.

Tarkastusaikaan vankilan kirjoilla oli 153 vankia, joista vankeusvankeja 133, sakkovankeja 2, tutkintavankeja 3 sekä vankeus- ja tutkintavankeja 4. Vangeista yksi oli valvotussa koevapaudessa. Vankilan käyttöaste oli noin 85 %.

Vangeista elinkautista vankeusrangaistusta suoritti 15 ja koko tuomiota suorittavia oli 8. Yhteyksiä järjestäytyneisiin rikollisryhmiin (jr-vangit) oli 28 vangilla. Myös omasta pyynnöstä erillään asuvia vankeja oli 28 eli noin 20 % vangeista.

Ulkomaalaisia vankeja oli kuusi eli alle 5 % vangeista. Alaikäisiä vankeja ei ollut yhtään.

1.2 Oikeusasiamiehen erityistehtävistä

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tar-

koittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä ominaisuudessa oikeusasiamies tekee tarkastuksia kaikkiin niihin paikkoihin, joissa pidetään tai voidaan pitää vapautensa menettäneitä. Pääpaino tehtävässä on ennalta ehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden henkilöiden kohtelua ja oloja. Oikeusasiamies raportoi kansallisena valvontaelimenä havainnoistaan vuosittain eduskunnalle, suljettujen laitosten toiminnoista vastaaville viranomaisille sekä YK:n kidutuksen vastaiselle alakomitealle (SPT, Subcommittee for the Prevention of Torture).

YK:n vammaisyleissopimuksen (CRPD) ratifioinnin myötä (10.6.2016) eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää vankiloiden tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa tilojen esteettömyyteen.

2 TARKASTUKSEN KOHDENTAMINEN JA ENNAKKOAINEISTO

Oikeusasiamies on edellisen kerran suorittanut tarkastuksen Sukevan vankilaan lokakuussa 2015. Tarkastuksen pääpainona oli selvittää, mihin toimenpiteisiin edellisellä tarkastuksella esitetyt huomiot ja toimenpidepyynnöt olivat johtaneet tai antaneet aihetta. Oikeusasiamiehen teemaksi vuodelle 2019 on otettu oikeus yksityisyyteen ja tämä painopiste on huomioitu myös tarkastuspöytäkirjaa laadittaessa. Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota myös tilojen esteettömyyteen.

Tarkastuspöytäkirjaan ei kirjata sellaisia asioita, jotka viime tarkastuksella katsottiin olevan kunnossa, ellei tilanteessa ole tapahtunut muutosta.

Ennakkoina vankilaa pyydettiin toimittamaan seuraavat selvitykset ja asiakirjat:

- vankilan järjestyssääntö, tulo-opas, osastojen päiväjärjestykset ja muu vangeille annettava ohjeistus. Asiakirjoista pyydettiin lähettämään myös niiden muille kielille käännettyt versiot
- vankilan tulostavoitteet ja niiden seurantaan liittyvät asiakirjat ja lähityösuunnitelma
- lyhyet katsaukset kultakin sektorilta (turvallisuus, KKS ym.)
- tietoa erityisryhmien tilanteesta – ulkomaalaiset, romanit ja alaikäiset – sijoittaminen osastolle, toiminnot ja sopeutuminen vankilayhteisöön
- tutkintavankien ja vankeusvankien osastolle sijoittaminen ja tutkintavankeuslain (TVL) 3:1 §:n huomioiminen sen yhteydessä
- vankien kurinpitoa, turvaamistoimenpiteitä (tarkkailu, eristämistarkkailu ja erillään pitäminen), henkilönkatsastusta ja omasta pyynnöstä erillään asumista koskevat päätökset asiakirjoineen ajalta 1.9.–30.10.2019. Lisäksi pyydettiin tietoa siitä, mistä näistä päätöksistä on haettu muutosta
- tiedot ja asiakirjat eristysosastolle 1.9.–30.10.2019 aikana sijoitetuista ja sijoittamisen peruste
- valvomattomia tapaamisia, ns. skype-tapaamisia, lapsen tapaamista ja tapaamiskieltoa koskevat päätökset ajalta 1.9.–30.10.2019
- tietoa sähköisen asioinnin ja viestinnän mahdollisuuksista sekä internetin käyttöä koskevat päätökset ajalta 1.9.–30.10.2019
- omaisuuden hallussapitoa koskevat kielteiset päätökset ajalta 1.9.–30.10.2019
- kirjeiden lukemista ja pidättämistä koskevat päätökset ajalta 1.9.–30.10.2019
- Rikosseuraamuslaitos on antanut 31.1.2017 menettelytapaohjeen asianosaiselta salassa pidettävien tietojen käytöstä päätöksenteossa ja päätöksentekomenettelyssä. Pyydetty selvitystä siitä, miten vankilassa on em. ohjetta käytännössä sovellettu ja millainen on ollut toimintatapa salassa pidettävien tietojen kirjaamisessa.

Tarkastuspöytäkirjan luonnos lähetettiin 18.12.2019 Sukevan vankilan johtajalle ja hänelle varattiin mahdollisuus antaa siihen kommentteja viimeistään 17.1.2020. Luonnos lähetettiin kommentoitavaksi myös IPRA:n arviointikeskukseen kohtien 6.1 ja 6.7 osalta. Toimitetut kommentit ovat pöytäkirjan liitteenä. Tarkastuksen jälkeen jo tehtyjä muutos- ja korjaustoimenpiteitä on merkitty kursiivilla kyseisiin kohtiin.

3 VANKIEN KANSSA KÄYDYT KESKUSTELUT

Vankilaa oli pyydetty ennakolta laittamaan vankien nähtävillä tiedote keskustelumahdollisuudesta tarkastajien kanssa ja että tiedotetta ei oteta ilmoitustaululta ennen tarkastuksen päättymistä. Tiedotteet olivat tarkastuksen aikaan osastojen ilmoitustauluilla. Tiedotteet lähetettiin suomen, ruotsin ja englannin kielellä.

Tarkastuksella keskusteltiin 22 keskustelemaan ilmoittautuneen vangin kanssa.

Keskusteluista on laadittu erilliset muistiot. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja niistä laaditut muistiot ovat salassa pidettävä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella. Joitakin vankien keskusteluissa esiin ottamia aiheita käsitellään kuitenkin jäljempänä. Näissä tapauksissa vanki on antanut suostumuksen asian esille ottamiseen.

Lisäksi tarkastajien aloitteesta keskusteltiin kaikkien eristysosastolle sijoitettujen vankien kanssa. Tarkastuksella kierrettiin kaikki asuinosaat ja sen aikana keskusteltiin vankien kanssa.

4 HENKILÖKUNNAN EDUSTAJIEN JA ERÄIDEN MUIDEN VIRKAMIESTEN TAPAAMINEN

Keskusteluista on laadittu erilliset muistiot. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja niistä laaditut muistiot ovat salassa pidettävä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella.

5 LOPPUKESKUSTELU

Keskustelussa käytiin vankilan johdon ja aluekeskuksen johtajan kanssa läpi tarkastuksella tehtyjä havaintoja ja vankien kuulemisessa esiin tulleita asioita.

AOA ilmaisi tyytyväisyyden siitä, että vankilassa oli varsin hyvin toteutettu edellisen tarkastuksen jälkeen annetut suositukset ja myönteisenä seikkana huomioitiin esimerkiksi sellien ulkopuolisen ajan lisääntyminen. Erityisen myönteisenä asiana myös huomioitiin Skype-tapaamisten ja sähköisen asioinnin järjestäminen vankilassa. Vankien mahdollisuudet liikunnan- ja musiikin harjoittamiseen todettiin myös poikkeuksellisen hyväksi.

Keskustelussa otettiin esille tarkastuksella tehtyjä huomioita mm. puutteista vankien perehdyttämisessä ja rangaistusajan suunnitelmien tarkasteltavaksi ottamisessa. Vankilan johdon tietoon saatettiin vankien kertoma mm. virkamiesten asiointilomakkeisiin vastaamattomuudesta ja vankien tilaamien lehtien hitaasta toimittamisesta.

Tarkastuksella saatiin tietoa, että valvontahenkilökunnan vähäisyyden johdosta mm. AA-kerhosta ja parturin vankilassa käynnistä olisi jouduttu luopumaan. Vankilan johto ei ollut tietoinen asiasta ja katsoi, että kyseiset tehtävät on mahdollista hoitaa voimassaolevilla resursseilla.

6 TARKASTUSHAVAINNOT JA KANNANOTOT

6.1 Eristysosastolle asutettujen vankien tilanne

Edellisellä tarkastuksella lokakuussa 2015 kiinnitettiin vankilan huomiota eristysosastolla omasta pyynnöstään erillään asuvien tilanteeseen, jonka ei katsottu vastaavan vankeuslaissa edellytettyä vankien kohtelua. Eristysosastolla oli ollut tällöin vanki, joka oli ollut omasta pyynnöstään erillään asutettuna heinäkuusta 2013 lähtien.

Tällä kertaan eristysosastolle oli asutettuna neljä vankia, joista kaksi asui erillään omasta pyynnöstään ja kahden kohdalla erillään asuttaminen perustui vankeuslain (VL) 18 luvun 5 §:än. Tarkastuksella keskusteltiin heidän kanssaan. Vangit olivat asutettuna normaalisti varusteltuihin selleihin, joissa oli mm. sänky, pöytä, tuoli, televisio ja erillinen wc-tila.

Edellisellä tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että eristyssellien ikkunoiden edessä oli pleksit, jotka estivät sellien tuulettamisen. Tarkastuksella huomioitiin, että kyseiset pleksit oli nyt poistettu. Eristysosaston asuinolosuhteita on myös muutenkin parannettu. Vangeilla on mahdollisuus osallistua liikuntaan kolmena päivänä viikossa. Vangeilla on myös mahdollisuus käydä itse kirjastossa ja ostoksilla laitoshuoneissa. AOA katsoo, että vaikka olosuhteet olivat parantuneet, eristysosastolle asutettujen tilanne ei vielä täysin vastaa (esimerkiksi ulkoilu ja toiminnossa käynti) vankeuslaissa edellytettyä vankien kohtelua olosuhteiden osalta ja että vankien pidempiaikaista sijoittamista osastolle tulee välttää.

Eristysosastolle VL 18 luvun 5 §:n perusteella tapahtuneissa erillään asuttamisista oli tehty asianmukaiset päätökset muutoksenhakuohjauksin. Tapauksissa ei ollut aihetta epäillä, että erillään pitäminen olisi jatkunut kauemmin kuin oli säännösten mukaan välttämätöntä.

Omasta pyynnöstä erillään asutetuista vangeista toinen oli sijoitettu Sukevan vankilaan 18.10.2019 ja hän oli ollut eristysosastolle asutettuna sitä seuraavasta päivästä lähtien. Keskusteltaessa vanki ihmetteli sijoittamistaan Sukevan vankilaan, vaikka kertoi etukäteen ilmoittaneensa, ettei voi mennä Sukevalle. Kantelija oli 29.10.2019 hakenut siirtoa joko Pelson tai Pyhäselän vankilaan. Tarkastuksen aikana saatiin tieto siitä, että arviointikeskus oli 7.11.2019 päättänyt vangin siirtämisestä Pyhäselän vankilaan.

Toinen omasta pyynnöstä erillään asutetuista vangeista oli ollut sijoitettuna Sukevan vankilaan maaliskuussa 2019 ja hän oli ollut omasta pyynnöstään erillään asetettuna eristysosastolla 24.3.2019 lähtien eli noin 7,5 kuukautta. Vangin kertoman mukaan hän ei ollut kertaakaan ulkoillut eristysosastolla ollessaan ulkoiluolosuhteiden huonouden takia. Asiakirjoista ilmeni, että vanki oli anonut kaksi kertaa siirtoa toiseen vankilaan, mutta hakemuksiin oli tehty kielteiset päätökset. Sukevan vankila oli myös lokakuussa 2019 esittänyt vangin siirtämistä toiseen vankilaan, mutta arviointikeskus oli tehnyt esitykseen kielteisen päätöksen.

Kyseessä on elinkautisvanki, joka on suorittanut rangaistusta jo pitkään ja tältä kannalta on erittäin tärkeää, että hänen kohdallaan ryhdytään tarvittaviin vapauteen valmentaviin toimenpiteisiin. Sukevan vankilan mahdollisuudet tilanteen ratkaisemiseksi olivat ilmeisen rajalliset ja ratkaisun löytyminen asiassa kuului enemmänkin arviointikeskukselle. AOA on päättänyt ottaa omana aloitteena (EOAK/480/2020) tutkittavaksi arviointikeskuksen toiminnan asiassa.

6.2 Osastojen päiväjärjestykset

Vankilan osastoilla tulee olla päiväjärjestys, jonka vahvistaa vankilan johtaja (VL 5 luvun 8 ja 9 §). Päiväjärjestyksen sisällöstä ei ole säännöksiä eikä vankeuslain esitöissä ole avattu asiaa muutoin kuin toteamalla, että säännös vastaisi nykyistä RTL:n 3 luvun 2a §:n säännöstä (HE

263/2004). Päiväjärjestyksen tulee olla selkeästi laadittu ja siitä tulee ilmetä, mitä toimintoja järjestetään mihinkin aikaan. Yleensä päiväjärjestyksessä määritellään sellien aukioloajat, vankien toiminta-ajat ja vapaa-ajan toiminnat sekä niiden ajat. Päiväjärjestyksestä ilmenee ajankohdat mm. liikunnan harjoittamiseen, saunassa, kirkossa, laitospöytäalustassa ja kirjastossa käyntiin sekä ruokailuille. VL 15 luvun 1 §:n mukaan järjestyssäännössä voidaan antaa tarkempia määräyksiä mm. osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä. Järjestyssäännössä yleensä määrätäänkin tapaamisten ja puhelimen käytön ajankohdat, mutta muiden toimintojen osalta on yleensä todettu, että niiden ajankohdat ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä.

Sopimusosaston ja Arkitaito-osaston päiväjärjestykset ovat selkeät ja varsin hyvin laaditut. Myös SO 4:n päiväjärjestys on varsin selkeä.

Sitä vastoin ”Normaaliosastojen päiväjärjestys” on erittäin ongelmallinen. Sama yhteinen päiväjärjestys koskee uuden puolen osastoja UO 2 ja UO 3 sekä selliosaston SO 2 ja SO 3. kerroksen pohjoispäätä. Osastoilla ei ole siten omia, selkeitä päiväjärjestyksiä. Päiväjärjestys on sekava ja sekavuutta lisää se, että osa osastoista on ns. avo-osastoja. Päiväjärjestyksistä ei kuitenkaan ilmene, mitkä osastoista ovat avo-osastoja. Päiväjärjestyksestä ei myöskään selvästi ilmene, milloin sellin ovet avataan ja suljetaan milläkin osastolla ja milloin toimintoihin osallistumattomilla vangeilla on mahdollisuus viettää aikaa sellin ulkopuolella. ”Normaaliosastojen” päiväjärjestykseen on myös merkitty sopimusosaston sulkemisaika. Päiväjärjestyksestä ilmenee myös varsin huonosti erilaiset toiminnat ja niiden ajankohdat. Saunomisen osalta on esimerkiksi todettu, että se on lauantaina klo 10–14 osastoittain eri aikataulun mukaisesti.

Vankilassa tuntuu olevan käytäntönä, että liikunnan, laitospöytäalustassa käynnin ja kirkossa käynnin ajankohdista ilmoitetaan jokaisesta erillisellä asiakirjalla, jossa on kaikkia osastoja koskevat ajankohdat kyseiselle asialle. Ajankohtia ei lähtökohtaisesti ilmene suoraan päiväjärjestyksestä, vaan tieto niiden ajankohdista on liitetty lähinnä liitteeksi katsotulla asiakirjalla.

Järjestyssäännön (28.11.2018) mukaan ”Sukevan vankilan vankiosastot ovat: ns. selliosasto (suljettu), KAN-osasto (avo), arkitaito-osasto ns. uusi osasto 2 kerros (suljettu), uusi osasto 3 kerros (avo), uusi osasto 3 kerros (suljettu), sopimusosasto (avo), eristysosasto.”

Järjestyssäännön perusteella kyseisistä ”normaaliosastoista” avo-osasto on siten ilmeisesti UO 3 toinen puoli. Vankilasta saadun tiedon mukaan avo-osasto on kuitenkin myös SO 2 pohjoispää. Tarkastuksen aikaan ei ollut enää KAN-osastoa joka oli lakkautettu syyskuun lopussa 2019. Järjestyssääntö ei siten ollut ajan tasalla vankilan osastojen suhteen.

SO 1:n päiväjärjestys on epäselvä. Päiväjärjestykseen on merkitty sulkeisiin kanttiinissa asioinnin aika ja Valma-töihin lähtemisen ja töistä paluun ajankohdat. Osaston vangit eivät enää osallistuneet Valma-koulutukseen ja tältä osin päiväjärjestys ei enää pitänyt paikkaansa.

Vankilan johtaja yhtyi näkemykseen päiväjärjestyksen sekavuudesta ja kertoi, että päiväjärjestykset on tarkoitus päivittää selkeämmiksi ja yhtenäisimmiksi mahdollisimman nopeasti. AOA yhtyi näkemykseen ja piti perusteltuna, että osastojen päiväjärjestykset päivitetäisiin, laadittaisiin yhdenmukaisesti ja että jokaisella osastolla laadittaisiin oma päiväjärjestys. Päiväjärjestyksistä tulisi myös ilmetä, että vankilan johtaja on ne hyväksynyt.

Sukevan vankilan 20.12.2019 vahvistetussa uudessa järjestyssäännössä osastojen tilanne on päivitetty ajan tasalle.

6.3 Sellin ulkopuolinen aika ja toimintoihin osallistuminen

Kansainvälisissä suosituksissa ja oikeusasiamiehen ratkaisuisissa on jo pitkään lähdetty siitä, että vankien tulisi saada viettää sellin ulkopuolella kohtuullinen aika, vähintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa, ja että heille tulisi tuona aikana järjestää mielekästä ja kehittävää toimintaa, kuten työtä, kuntoutusta, koulutusta ja liikuntaa.

Edellisellä tarkastuksella ei käyty kattavasti läpi suljettuja osastoja, mutta todettiin, että ainakin SO 4 osaston tilanne oli ongelmallinen. Vangeilla ei ollut mahdollisuutta täyttää osallistumisvelvollisuutta ja ilmeisesti myös vapaa-ajan toiminnot olivat vähäiset. Vaikutelmaksi oli jäänyt, että vangit olivat selleissään 22 tuntia vuorokaudessa. Tarkastuspöytäkirjassa katsottiin, että suljetuilla osastoilla asuvien vankien sellin ulkopuolella vietettävän ajan lisäämiseen tulee yrittää löytää keinoja, sikäli kun vangeilla on mahdollisuus viettää vähemmän kuin kahdeksan tuntia vuorokaudessa sellinsä ulkopuolella.

Selliosasto 4 (SO 4)

SO 4 oli jaettu kahteen puoleen, joista eteläpään oli sijoitettu toimintoihin osallistuvat vangit ja pohjoispään toimintoihin osallistumattomat vangit. Toimintoihin osallistuvat vangit osallistuivat Valma-koulutukseen. Pohjoispään vangeista osa on täysin toimeettomana ja osa osallistuu lukio-opiskeluun ja osalle toiminnaksi on merkitty rangaistusajan suunnitelman seurannan hallinta.

Eteläpään toimintoihin osallistuvilla vangeilla sellien ovet ovat arkisin auki klo 7.15–16.00, eli lähes yhdeksän tuntia. Pohjoispään vangeilla sellien ovet ovat auki klo 7.15–12.00 ja klo 13.30–15.20, eli yli 6,5 tuntia. Viikonloppuisin osasto on lauantaisin auki klo 8.00–10.00 ja klo 13.–14.20 ja sunnuntaisin klo 8.00–11.00 ja 14.00–14.20, eli 3,5 tuntia.

Osaston tilanne sellien aukioloajan ja toiminnan osalta on siten täysin toinen kuin edellisellä tarkastuksella. Tämä on huomioitava myönteisenä asiana.

Normaaliosastot (UO 2 ja UO 3, SO 2 ja SO 3 pohjoispää)

Osastojen yhteisen päiväjärjestyksen mukaan toimintoihin osallistumattomien osalta sellien ovet ovat arkipäivisin auki klo 7.00–7.30, klo 10.15–12.00 ja klo 15.15–16.30. Uuden puolen osastoilla ulkoilu on klo 16.45–17.50 ja selliosaston puolella klo 17.55–19.00. Sellin ulkopuolista aikaa toimintoihin osallistumattomilla on siten vähintään 4,5 tuntia päivässä. Tämän lisäksi vangeilla on mahdollisuus tunnin liikuntaan enintään viitenä päivänä viikossa.

Avo-osastoilla osastot suljetaan päiväjärjestyksen mukaan vasta klo 19.15. Saadun tiedon mukaan avo-osastoja ovat SO 2 pohjoispää ja UO 3 toinen puoli. Avo-osastoilla sellin ulkopuolista aikaa on klo 7.00–19.15, eli sellin ulkopuolista aikaa on yli 12 tuntia.

Vangit osallistuivat eri osastoilta toimintoihin varsin eri tavoin. SO 2 osastolla oli 19 vankia, jotka kaikki osallistuivat toimintoihin. Osa toiminnoista oli sellaisia, että niihin osallistuttiin vain muutamana päivänä muutaman tunnin ajan viikossa. SO 3 pohjoispäässä oli ilmeisesti 6 vankia, joista 4 ei osallistunut ollenkaan toimintaan. UO 2 osastolla oli 31 vankia, joista 6 oli kokonaan toimintoihin osallistumattomia. UO 3 osastolla oli 19 vankia, joista yksi ei osallistunut ollenkaan toimintaan. Molempien osastojen osalta vaikutti siltä, että monilla toimintoihin osallistuvilla viikoittainen toimintoihin osallistumisen tuntimäärä ei ollut kovin korkea.

Sopimusosasto (SOPO) ja Arkitaito-osasto (SO 3 eteläpää)

SOPO osastolla sellien ovet aukeavat arkisin klo 7.00 ja suljetaan klo 20.30, eli sellin ulkopuolista aikaa on 15,5 tuntia. Viikonloppuisin sellin ulkopuolista aikaa on 14,5 tuntia. Osaston kaikki 10 vankia osallistuvat myös toimintaa.

Arkitaito-osastolla sellien ovet aukeavat arkisin klo 7.20 ja suljetaan klo 16.20, eli sellin ulkopuolista aikaa on 9 tuntia. Viikonloppuisin sellit suljetaan tuntia aikaisemmin, mutta ulkopuolisen ajan määrä ei ole arkipäiviä pienempi, koska sulkemisen jälkeen järjestetään sauna ja hartaus-tilaisuus. Osaston kaikki 9 vankia osallistuvat toimintaan.

Selliosaston 1. kerros (SO 1)

SO 1:lle sijoitetaan omasta pyynnöstään erillään asuvia vankeja. Osasto on suljettu ja sellien ovet olivat käytännössä lähes koko ajan kiinni. Sellien ovet ovat auki ja vangilla on mahdollisuus olla sellin ulkopuolella ruokailun, ulkoilun, liikunnan, saunan sekä laitosmyymälässä ja kirjastossa käynnin aikana. Vangit hakevat ruuan ruokalasta, mutta syövät selleissään. Suihkuun pääsy, ruuanlaitot ja puhelimella soittamiset sovitaan erikseen vartijan kanssa. Sellin siivousta varten avataan kaksi selliä päivässä klo 13.30–14.30. Tunnin päivittäisen ulkoilun lisäksi vangeilla on mahdollisuus osallistua liikuntaan viitenä päivänä viikossa.

Muiden osastojen vangit kulkevat osaston toisen päädyn sellien ohi ruokailuun mennessään, mikä osaltaan vaikeuttaa sellin ovien aukioloa.

Osaston 26 vangista toimintaa on kymmenellä vangilla, yhdeksän vankia osallistuu kuntoutukseen ja yksi on osaston puhdistaja. Kuntoutukseen osallistuvien päivittäinen toiminta-aika on ilmeisesti melko lyhyt.

Yhteenveto

Edellä mainitut sellin ulkopuolista aikaa koskevat laskelmat eivät ole tarkkoja. Osassa päiväjärjestyksistä ei selvästi ilmennyt, milloin sellien ovet avattiin ja suljettiin. Tarkastuksella ei selvitetty, kuinka monta tuntia toimintoihin osallistuneet vangit ovat toimintaan osallistuneet. Osastojen avoimuutta arvioitaessa on huomioitava myös se, että vangit käyvät itse laitosmyymälässä ja kirjastossa ja lähes kaikilta osastoilta vangit käyvät syömässä ruokalassa. Vangeilla on myös poikkeuksellisen paljon mahdollisuuksia osallistua liikuntaan.

SO 4 osaston tilanteessa on tapahtunut huomattavaa parantumista edellisen tarkastuksen jälkeen. Vaikuttaa siltä, että suurella osalla vangeista on päivittäin mahdollisuus suosituksen mukaisesti viettää aikaa sellin ulkopuolella vähintään kahdeksan tuntia päivässä, tai lähes tätä suositusta vastaava aika. Toimintoihin osallistumattomien osalta tilanne on luonnollisesti huonompi, mutta osalla osastoista vangeilla on varsin paljon sellin ulkopuolista aikaa, vaikka suosituksen mukaiseen aikaan ei aivan ylletäkään. Poikkeuksena on SO 1:n tilanne, joka vaikuttaa erittäin vaikealta muihin osastoihin verrattuna.

Edellä todetun johdosta AOA piti perusteltuna selvittää tilanne vankikohtaisesti. AOA päätti pyytää vankilaa toimittamaan selvityksen siitä, kuinka monta tuntia viikolla 18 (27.4.–3.5.2020) vankilaan sijoitetuilla vangeilla on eri osastoilla päivittäin mahdollisuus osallistua toimintaan tai muuten viettää aikaa sellin ulkopuolella.

6.4 Vankilassa esiintyvä vankien toisiinsa kohdistama painostus

Vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (VL 1 luvun 3 §). Edellä todettu tarkoittaa mm. sitä, että vankien tulee saada suorittaa tuomionsa rauhassa ilman muiden vankien heihin kohdistamaa painostusta ja uhkaa.

Vankilassa on varsin paljon vakaviin väkivaltarikoksiin syyllistyneitä vankeja ja nk. jr-vankeja. Henkilökunnan mukaan ongelmana vankilassa on se, että jr-vangit pystyvät vahvasti ohjaamaan ja vaikuttamaan muiden vankien toimintaa ja ohjaavat vankilassa tapahtuvaa huume-kauppaa. Vankilassa onkin paljon ns. pelkääjänvankeja.

Vankilassa on viime vuosina tapahtunut runsaasti vankien välisiä väkivaltatapauksia, joista muutamat ovat olleet erittäin vakavia. Vuonna 2018 väkivaltatapauksia oli 20 ja vuonna 2019 tapauksia oli 17. Vankilan mukaan nykyiset linjaukset sellien ulkopuolisesta ajasta yhdistettynä vankilan rakenteeseen luovat erittäin otollisia paikkoja vankien väliselle väkivallalle ja useissa tapauksessa valvontahenkilökunnan resurssien määrä ei mahdollista riittävää ennalta estävää vaikutusta. Vankilan arvion mukaan suurin tekijä vankien välisten väkivaltaisuuksien taustalla on huumausainekauppa ja siitä johtuva velkaantuminen.

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että vankila on toimintakulttuuriltaan erittäin avoin, ja vankilassa rajoitettiin eri osastoilla olevien vankien mahdollisuuksia yhteydenpitoon varsin vähän.

Vankilassa on neljä muusta vankilasta pääosin erillään toimivaa osastoa. Näistä kolme osastoa, sopimusosasto (SOPO; 10 vankia), arkitaito-osasto (8 vankia) ja selliosasto 1. kerroksen osasto (SO 1, 26 vankia) ovat osastoja, joihin sijoittaminen edellyttäne vangiin omaa pyyntöä. Sopimusosastolta vankeja käy myös työtoiminnassa muiden osastojen vankien kanssa. Selliosasto 4. kerroksessa (SO 4) on jaettu kahteen osaan. Osaston eteläpäähän sijoitetaan VALMA-toimintaan osallistuvia vankeja (9 vankia) ja pohjoispäähän sijoitetaan pääosin sellaisia vankeja, joita ei vankilan järjestykselle ja turvallisuudelle ja muille vangeille aiheuttamansa uhan takia voida sijoittaa normaaleille osastoille (11 vankia).

Asuinostot (UO 2, UO 3 ja SO 2) on jaettu kahteen osaan (etelä- ja pohjoispää) ja osastojen ollessa auki vangit eivät saaneet mennä osaston toiseen päähän. Uuden puolen osastojen vangit (UO 2 ja UO 3) kuitenkin menevät kaikki yhdessä ulkoiluun kuten myös selliosaston SO 2 ja SO 3 pohjoispään vangit. Myös ruokailu tapahtuu yhteisessä tilassa osastoittain. Uuden puolen osastojen ja selliosastojen vangit osallistuvat myös yhdessä liikuntavuoroihin. Vangit käyvät myös uuden puolen osastoilta ja selliosaston puolelta yhdessä samoissa työpisteissä.

Vankeuslain 5 luvun 1 §:n mukaan vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja. Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Jr-vankeja on sijoitettuna useille eri osastoille. Heitä on SO 2:lla, SO 3. pohjoispäässä, UO 2:lla ja UO 3:lla, eli normaaleilla asuinostastoilla. Jr-vangit osallistuvat myös työtoimintaan muiden vankien kanssa. Jr-vangeista yhtään ei ole sijoitettuna SO 4:lle. Kyseinen suljettu osasto toimii erillään muista osastoista ja sen pohjoispää on tarkoitettu vangeille, joiden toimet uhkaavat vankilan järjestystä ja turvallisuutta. Tältä kannalta ihmetystä herättää se, miksi jr-vangeista ei yhtään ollut sijoitettuna kyseiselle osastolle, vaan he kaikki olivat sijoitettuna normaaleille asuinostastoille.

Sukevan vankila on rakenteeltaan, toimintatavaltaan ja vankisijoittelultaan poikkeuksellinen vankila. Vankila eroaa monilta osin Turun, Riihimäen ja Helsingin vankiloista, jotka niihin sijoitettujen vankien rikollisuuden osalta ovat lähinnä sitä vastaavia. Kyseiset vankilat ovat varsin tiukasti osastoituja Sukevan vankilaan verrattuna. Sukevan vankilan rakenteellinen ja toiminnallinen avoimuus helpottanee jr-vankien muihin vankeihin kohdistamaa painostamista ja selittänee myös omasta pyynnöstään erillään asutettujen vankien suurta määrää.

Vankilan johtajan mukaan turvallisuuden kannalta ongelmallisia asioita ovat osastoinnin kannalta vankilan vanhanaikainen rakenne, turvatekniikan vanhanaikaisuus ja koulutetun henkilökunnan puute. Vankilan johtajan mukaan vankilan valvonnan tasossa ja sinne sijoitettujen vankien valvonnan tarpeessa on selkeä ristiriita, ja että vankilan turvallisuustason nostaminen edellyttää merkittävää laitoksen rakenteen ja tilojen päivittämistä. Johtajan mukaan vankilan turvallisuustasoa on mahdollista nostaa myös uudistamalla päiväjärjestykset ja järjestämällä vankilan toiminnot niin, että eri osastojen vankien kohtaaminen pyritään minimoimaan.

Säännökset antavat Rikosseuraamuslaitoksella laajan harkintavallan siinä, mihin vankilaan vanki sijoitetaan ja minkälaiselle osastolle vankilassa vanki sijoitetaan. Säännökset antavat vankilalle laajan harkintavallan myös siinä, mihin toimintaan vanki vankilassa sijoitetaan. AOA:n käsityksen mukaan voimassa oleva lainsäädäntö antaa jo sinällään Rikosseuraamuslaitokselle ja vankiloille hyvät mahdollisuudet puuttua vankien väliseen painostukseen, ja toisaalta säännökset myös velvoittavat puuttumaan siihen.

AOA katsoi, että vankilassa ei ole pystytty järjestämään rangaistusten täytäntöönpanoa siten, että vangit voisivat suorittaa rangaistuksen rauhassa ilman muiden vankien häneen kohdistamaa painostusta tai uhkaa. AOA yhtyi vankilan johtajan näkemykseen ja pitää tilannetta vankien turvallisuuden takaamisen kannalta vakavana. AOA katsoi, että vankilan tulisi yhdessä rikosseuraamusalueen aluekeskuksen kanssa selvittää, mihin toiminnallisiin ja rakenteellisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi tulee ja voidaan ryhtyä. AOA piti ilmeisen tarpeellisena, että aluekeskus ja vankila yhdessä arviointikeskuksen kanssa selvittävät mahdollisuuksia vankien sijoitteluperusteiden muuttamiseen vankilan kohdalla.

Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan vankilassa on aloitettu suunnittelemaan päiväjärjestyksiä, toimintojen järjestämistä ja vankien sijoittelua osastoille niin, että vankilan turvallisuustasoa saataisiin nostettua ja näin myös vankien väliseen painostamiseen voitaisiin puuttua tehokkaammin. Tämä parantaisi myös henkilökunnan turvallisuutta. Päiväjärjestyksen päivittämistä viivästyttää uusi työaikalaki, jolla on vaikutusta valvontahenkilökunnan työvuoroihin. Työaikalain edellyttämät muutokset tehdään maaliskuuhun mennessä, jonka jälkeen alkaa päiväjärjestyksen muutosten suunnittelu ja toteutus.

6.5 Vankien osastolle sijoittamista koskevat päätökset

Tarkastuksella selvitettiin myös, tehdäänkö vankien osastosijoituksista asianmukaiset kirjalliset päätökset ja kuullaanko vankia ennen päätöstä. Kaikissa tarkastetuissa tapauksissa vankien osastosijoituksista oli tehty asuttamispäätös vankitietojärjestelmään. Vankitietojärjestelmässä asuttamispäätökset oli lähes poikkeuksetta tehty myös niitä koskevaan omaan kohtaan ja vain poikkeuksellisesti asuntokortille. Vankeja oli myös kuultu päätöstä tehtäessä.

Vankien osastolle sijoittamista koskevat päätökset ja vankien osastolle sijoittamiset tehdään poikkeuksellisen nopeasti. Vangit ovat matkaselleissä vain yhden yön ja jo seuraavana päivänä heidät sijoitetaan asuinosaan, mitä sinällään on pidettävä myönteisenä.

Tarkastuksella jäi kuitenkin epäselväksi, mitkä ovat perusteet harkittaessa sitä, mille osastolle kukin vanki tullaan sijoittamaan, ja millaisille vangeille mikäkin osasto on tarkoitettu. Tarkastuksella saatettiin tarkastajien tietoon, että nuorten ei-jengiläisten sijoittaminen jr-vankien sekaan on kuin lähettäisi heidät ”leijonan kitaan”. Vankilaan sijoitetaan ainoastaan miespuolisia vankeusvankeja ja tutkintavankeja, jotka voidaan sijoittaa samalle osastolle vankeusvankien kanssa. Tämä osaltaan antaa vankilalle paljon vaihtoehtoja vankien sijoittamiselle eri osastoille.

Vankien osastosijoittelu on oleellisen tärkeässä asemassa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden, sekä vankien että henkilökunnan turvallisuuden kannalta. Tämä edellyttää sitä, että osastosijoituksesta päättävällä on näihin asioihin liittyvät tarpeelliset tiedot, jotta nämä seikat voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon päätettäessä, mille osastolle vanki sijoitetaan.

Rikosseuraamuslaitoksessa tuntuu edelleen olevan tahoja, jotka tulkitsevat mm. turvallisuustietorekisteriin merkittyjen tietojen käyttöä virheellisesti siinä, että he katsovat, ettei niitä voisi kertoa päätöksentekijälle tai että sen tietoja ei voitaisi käyttää päätöksen perusteena. Tarkastuksella ei selvitetty, onko osastosijoituksista päättävillä rikosseuraamusesimiehillä mahdollisuus saada päätöksen kannalta tarpeellisia tietoja esimerkiksi vankien kuulumisesta järjestäytyneeseen rikollisryhmään.

AOA piti perusteltuna, että vankilassa käydään perusteellisesti läpi vankien eri osastoille sijoittamisen perusteet ja keitä vankeja sijoitetaan millekin osastolle. AOA piti perusteltuna myös sitä, että vankilassa varmistetaan se, että vankien osastosijoituksesta päätettäessä päätöksentekijän saatavilla on tarvittavat tiedot, jotta VL 5 luvun 1 §:n mukaiset seikat voidaan ottaa huomioon päätöstä tehtäessä.

Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan osastosijoituksista päättävät rikosseuraamusesimiehet saavat tiedon vangin kuulumisesta järjestäytyneeseen rikollisryhmään.

6.6 Asianosaiselta salassa pidettävien tietojen käyttö päätöksenteossa

Hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Rikosseuraamuslaitos on antanut 31.1.2017 menettelytapaohjeen asianosaiselta salassa pidettävien tietojen käytöstä päätöksenteossa ja päätöksentekomenettelystä.

Ohjeessa todetaan, että Rikosseuraamuslaitoksessa tehdään päätöksiä, joissa hallintolain vaatimukset edellyttävät turvallisuustietorekisterin tietojen käyttöä. Eli näissä asioissa esittelyssä ja päätöksenteossa tarvitaan turvallisuustietorekisterin sisältämiä tietoja, jotta päätös voidaan tehdä lain mukaisesti. Päätöstä tehtäessä tulee olla käytettävissä turvallisuustietorekisterin sisältämät tiedot riittävän yksityiskohtaisesti, tiedon luotettavuus myös todeten, jotta päätös voidaan tehdä ja perustella asianmukaisesti ja kenenkään turvallisuutta vaarantamatta.

Ohjeen 3. ja 5. kohdan mukaan päätöksestä tulee ilmetä, jos päätös perustuu osittain tai kokonaan asianosaiselta salassa pidettäviin perusteisiin ja säännös, johon salassapito perustuu. Lisäksi siinä ohjeistetaan julkisuuslain 14 §:n mukaiseen menettelyyn eli antamaan tieto, että asiakirjapyyntö voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja kerrotaan mahdollisuudesta saattaa päätösperusteiden salassapitoa koskeva asia viime kädessä hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. Ohjeen 4. kohdan mukaan asianosaiselta salassa pidettävät perusteet dokumentoidaan vankitietojärjestelmässä tätä tarkoitusta varten olevaan erityisen osioon tai manuaalisesti erilliseksi osaksi päätöstä.

Saadun selvityksen mukaan vankilassa käyttöoikeudet vankitietojärjestelmän salassa pidettäviin päätöspäätöksiin on ollut vain vankilan johtajalla ja turvallisuudesta vastaavalla apulaisjohtajalla, eikä salassa pidettäviä tietoja ole käytännössä käytetty tai kirjattu ohjeen tarkoittamalla tavalla. Syyskuussa 2019 käyttöoikeudet on haettu ja myönnetty myös kahdelle rikosseuraamusesimiehelle ja jatkossa salassa pidettävät päätöspäätökset on tarvittaessa tarkoitus kirjata ohjeessa kuvatulla tavalla.

Turvallisuudesta vastaava apulaisjohtaja kertoi, että vankilassa ei ole kertaakaan perusteltu päätöksiä vangilta salassa pidettävillä päätöspäätöksillä ja että niiden käytölle ei ole ollut tarvetta. Hallintolain mukaan päätöksen perusteluista on ilmeistä, että päätökset on perustunut. Vankilassa on paljon jr-vankeja ja vankilassa tehdään mm. eristämistarkkailua koskevia päätöksiä, jotka monesti perustuvat vihjetietoon.

AOA ei pidä mahdollisena sitä, että Sukevan vankilan kaltaisessa vankilassa päätökset voitaisiin perustella aina siten, että vangille kerrotaan päätöksen tosiasialliset perusteet. Vankilan toimintatavan perusteella on ilmeistä, että päätöksiä ei ole perusteltu hallintolain edellyttämällä tavalla ja että vangeille ei ole kerrottu siitä, jos päätös on perustunut salassa pidettäviin päätöksiin. Salassa pidettävien päätöspäätöksien kirjaamisessa ei ole siten toimittu myöskään Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön asiasta antaman ohjeen (2/004/2017) mukaisesti.

AOA toteaa kuitenkin selvyudeksi, että lähtökohtaisesti asianosaisella on oikeus saada tietää päätöksen perusteet ja perusteluiden salassa pitäminen asianosaiselta on selvä poikkeus. AOA on todennut päätöksessään [EOAK/5083/2018](#) vankeja koskevasta päätöksenteosta yleisesti seuraavaa.

Kuten edellä olen todennut, päätösten asianmukainen perusteleminen ja perusteiden ilmoittaminen päätöksen kohteelle on viime kädessä perustuslaissa taattu oikeusturva. Päätöksen perustelujen pitäminen salassa asianosaisilta on poikkeus, jolle tulee olla vahvat perusteet. Koska salassapidon lainmukaisuus on mahdollista saattaa arvioitavaksi tuomioistuimessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti tai siinä yhteydessä, kun haetaan muutosta pääasiaan, en ota kantaa yksittäisiin tapauksiin. Kiinnitän kuitenkin yleisesti Rikosseuraamuslaitoksen huomiota seuraavaan.

Rikosseuraamuslaitokselle ei ole säädetty toimivaltaa salaiseen tiedonhankintaan. Esimerkiksi vangin kirjeenvaihdon, puhelujen ja sähköisen viestinnän tai tapaamisten valvonta tai asuintilojen tarkastaminen ei saa tapahtua vangin tietämättä. Vain kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen on eräissä tilanteissa mahdollista vastaanottajalle tai lähettäjälle siitä ilmoittamatta. Ilmoittaminen on kuitenkin tällöinkin pääsääntö. Lisäksi, koska pidättämisellä puututaan luottamuksellisen viestin suojaan ja sananvapauteen sekä ilmoittamatta jättämisellä muutoksenhakukelpoisen hallintopäätöksen kyseessä ollessa myös oikeusturvaan, ilmoitus on tehtävä välittömästi, kun ilmoittamatta jättämiselle ei enää ole perusteita.

Jos päätöksen perusteena käytetään vangin omasta toiminnasta saatua tietoa, jonka Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet ovat saaneet laissa säädettyjä, vangin siitä tietäen käytettyjä toimivaltuuksia käytettäessä, on hyvin vaikea nähdä, miten tällainen tieto voisi olla salassa pidettävä päätöspäätös. Muunkinlaisen tiedon osalta tulee huomata, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 1 kohtaan perustuva tiedon salassapito asianosaiselta on mahdollista vain, jos tiedon antamien olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua tai lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua.

6.7 Tutkintavankeiden sijoittaminen vankilaan

Tutkintavankeuslain (TVL) 3 luvun 1 §:n mukaan tutkintavanki on sijoitettava eri vankilaan tai eri osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit. Erillisen sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos tutkintavanki toimintoihin osallistumista varten sitä pyytää taikka jos poikkeaminen on vält-

tämätöntä vankien, tutkintavankien tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tai se on muutoin tilapäisesti tarpeen vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottava tutkintavanki saadaan tutkintavangin suostumuksella sijoittaa samalle osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit, jollei sijoittaminen vaaranna tutkintavankeuden tarkoitusta.

Oikeusministeriö on antanut asetuksen (341/2017) tutkintavankiloina toimivista vankiloista. Sen 1 §:n mukaan Sukevan vankilaan voidaan sijoittaa vain sellaisia tutkintavankeja, jotka odottavat muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä ja suostuvat sijoitukseen.

Vankilassa ei ole erikseen osastoja vankeus- ja tutkintavangeille. Sukevan vankilaan voidaan sijoittaa vain muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottavia tutkintavankeja ja silloinkin vain sillä edellytyksellä, että kyseinen tutkintavanki suostuu sijoittamiseen Sukevan vankilaan. Vanki voi milloin tahansa peruuttaa antamansa suostumuksen. Vankilaan saapumisen yhteydessä kaikilta vangeilta pyydetään vastaanotossa TVL 3 luvun 1 §:n mukainen suostumus siitä, että suostuu asumaan vankeusvangin kanssa samalla osastolla odottaessaan muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä.

Tarkastuksen aikaan vankilassa oli kolme muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottavaa tutkintavankia. Kaikki heistä olivat Sukevan vankilaan saapuessaan allekirjoittaneet suostumuksen, että heidät voidaan sijoittaa samalle osastolle vankeusvankien kanssa. Vankilan toiminnassa tutkintavankien osastolle sijoittamisessa ei siten havaittu huomautettavaa.

Yhden tutkintavangeista (5585/2018) kohdalla huomiota kiinnitti se, että asiakirjojen mukaan hän oli siirtoasiaa arviointikeskuksessa käsiteltäessä lausunut selvästi, että haluaa olla Oulun vankilassa hovioikeuden käsittelyyn saakka. Tästä huolimatta arviointikeskus oli tehnyt päätöksen hänen siirtämisestään Sukevan vankilaan. Kyseisen tutkintavangin kohdalla arviointikeskus ei olisi kuitenkaan saanut tehdä päätöstä hänen siirtämisestään Sukevan vankilaan ennen vangin antamaa suostumusta siirrolle.

IPRA:n arviointikeskuksesta saadun tiedon mukaan arviointikeskus on asian johdosta saattanut sijoitteluasian uudelleen vireille vangin suostumuksen varmistamiseksi. Jos vanki toivoo siirtoa pois Sukevan vankilasta, hänet siirretään välittömästi oikeusministeriön asetuksen mukaiseen toiseen vankilaan. Asia on saatettu tiedoksi myös päätöksen esittelijälle ja päätöksentekijälle heidän huomionsa kiinnittämiseksi ko. asetuksen mukaiseen päätöksentekoon jatkossa.

6.8 Päihteettömät osastot (sopimusosastot)

Sopimusosastosta säädetään VL 5 luvun 4 §:ssä. Sen mukaan vangille on varattava mahdollisuus asua osastolla, jolla vangit sitoutuvat osaston vangeille järjestettävään toimintaan sekä 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan (*sopimusosasto*). Sopimusosastolle sijoittamisen ehtona on, että vanki pyydettyä antaa virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittaa puhalluskokeen.

Aikaisemmin sopimusosastoja kutsuttiin lainsäädännössä ”päihteettömiksi osastoiksi”. Vankeuslain säätämisen yhteydessä osastojen nimi muutettiin sopimusosastoksi, jonka katsottiin paremmin kuvaavan osaston tarkoitusta ja luonnetta. Sopimusosasto eroaa merkittävästi vankilan muista osastoista siinä, että osastolle sijoittaminen edellyttää vangin vapaaehtoista sitoutumista päihteettömyyteen ja sen valvontaan. Tämän johdosta on tärkeää, että ei ole epäselvyyttä siitä, mitkä osastot ovat sopimusosastoja ja mitkä eivät ole.

Vankilassa on kaksi päihteetöntä osastoa, sopimusosasto ja Arkitaito-osasto. Molemmilla osastoilla vanki allekirjoittaa päihteettömyssitoumuksen ja sitoutuu päihteettömyyteen. AOA on katsonut ([EOAK/2150/2019](#)), että vankeuslain 5 luvun 4 §:n mukaiset osastot, joissa vanki on sitoutunut päihteettömyyden valvontaan, tulisi selvästi nimetä sopimusosastoiksi.

6.9 Romanivankien asema

Edellisellä tarkastuksella katsottiin, että romanivankien tilanne vankilassa ei ole hyväksyttävä sikäli, kun heidän etninen taustansa vaikuttaa heidän osastosijoitukseensa ja että tilanteen parantamiseksi tulisi etsiä keinoja ja toimintatapoja.

Vankilan selvityksen mukaan romanivangeista osa sopeutuu vankilan vankiyhteisöön hyvin, mutta osa joudutaan sijoittamaan heidän omasta pyynnöstään turvallisuussyistä suljetummalle osastolle. Romanivankien toimintoina on pääasiallisesti opiskelu sekä Valma-koulutus ja lisäksi heidän kanssaan panostetaan yksilökeskusteluihin. Erityishenkilökunnan selvityksen perusteella romanivankeja on ollut työtoiminnassa erittäin vähän ja turvallisuussyyt estävät myös lukion video-opetukseen osallistumisen.

Asiakirjoista ilmeni, että romanivangit olivat paljon asutettuna suljetulla SO 1:llä. Tarkastuksella keskusteltiin asiasta muutaman romanivangin kanssa. Vangit kertoivat saman suuntaisesti kuin edellä. Keskustelun mukaan romanivanki voi kuitenkin myös itse vaikuttaa tilanteeseensa ja ainakin yksi romanivanki asui normaalilla osastolla käyden työtoiminnassa.

AOA pitää perusteltuna ja tärkeänä, että vankilassa etsitään edelleen keinoja romanivankien tilanteen parantamiseksi.

6.10 Vankeja koskevien säännökset ja niiden saatavuus

Säännösten saatavuus

VL 4 luvun 4 §:n mukaan vankien saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä. Tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä vankilassa olevien tarpeiden mukaan.

Edellisellä tarkastuksella oli kiinnitetty vankilan huomiota vankien oikeuksista ja velvollisuuksista tiedottamiseen ja sen varmistamiseen, että vangeilla on mahdollisuus saada tietoa keskushallintoyksikön antamista määräyksistä ja ohjeista. Tällä kertaa jokaisen osaston valvomossa oli vankien saatavilla kansiossa kokoelma vankeja koskevista säännöksistä. Todettakoon, että yhden osasto (UO2) kansioista säännöksistä puuttui kuitenkin vankeuslaki. Kansioissa oli myös ajantasainen luettelo Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamista määräyksistä ja ohjeista. Saadun tiedon mukaan vangille tulostetaan hänen pyytämänsä määräykset ja ohjeet.

Vankeuslain mukaan tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä vankilassa olevien vankien tarpeiden mukaisesti. Vankilassa on vähän ulkomaalaisia vankeja. Järjestyssääntö ja tulo-opas oli käännetty englanniksi ja venäjäksi.

Englanninkielisten vankeus- ja tutkintavankeuslakien saatavuus

Oikeusministeriö on kääntänyt (keväällä 2019) vankeus- ja tutkintavankeuslain englanniksi ja käännökset on toimitettu Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön. Säännösten vangeille toimittamisessa on ilmennyt vaikeuksia. Vankilan johtajalta 22.11.2019 saadun tiedon mukaan englanninkieliset versiot vankeus- ja tutkintavankeuslaeista tullaan lisäämään vankiosastojen säädöskansioihin.

Järjestyssääntö

Järjestyssäännössä on osittain vanhentunutta tietoa mm. Skype-tapaamisten ajankohdista. Järjestyssääntöä ollaan juuri päivittämässä järjestyssääntöryhmän mallin mukaiseksi, joten järjestyssäännön osalta asia ei tällä hetkellä anna aihetta enempään.

Valvontaviranomaisia koskevat tiedot

Valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen (vankeusasetus 39 §) mukaan vankien saatavilla tulee olla luettelo, josta käyvät ilmi vankilan ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset, joille vanki voi kannella. Edellisellä tarkastuksella oli kiinnitetty vankilan huomiota asiaan. Tällä kertaa osastojen ilmoitustauluilla ja edellä mainitussa kansiossa oli luettelo valitusviranomaisista.

Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan uuden osaston yhdestä säädöskansoista puuttunut vankeuslaki on lisätty ja vankeus- ja tutkintavankeuslakien englanninkieliset versiot on lisätty kaikkien osastojen säädöskansioihin. Uudessa päivitettyssä järjestyssäännössä on korjattu Skype-tapaamisia koskeva virheellinen tieto.

6.11 Perehdyttäminen ja lähityö

Perehdyttäminen

Vankilan selvityksen mukaan vankilassa on kiinnitetty huomiota vangin tulohaastatteluun ja perehdyttämiseen, johon on pyritty järjestämään riittävästi aikaa. Tarkastuksella vangeilta tiedusteltiin, millä tavalla heitä oli perehdytetty vankilaan saapumisen yhteydessä. Vangeista suuri osa kertoi, että he eivät olleet saaneet henkilökunnalta minkäänlaista perehdytystä vankilaan saapuessaan, eikä heille oltu myöskään annettu tulo-opasta.

Tulo-opas

Tulo-opas sisältää virheellistä ja harhaanjohtavaa tietoa. Tulo-oppaassa annetaan virheellistä tietoa mm. alaikäisen tapaajan vankilaan päästämistä (kohta 7.8). Tarkastuksella saadun tiedon mukaan tulo-opas tullaan piakkoin päivittämään samassa yhteydessä, kun uusi järjestyssääntö tullaan vahvistamaan.

Sukevan vankilan tulo-opas on päivitetty 13.1.2020 ja alle 18-vuotiaita tapaajia koskeva virheellinen tieto on korjattu.

Lähityösuunnitelma ja oma lähityöntekijä

Vankilassa ei ole vielä tehty varsinaista lähityösuunnitelmaa, eikä vangeilla ole nimetty omaa lähityöntekijää. Vankilassa on lähityön ohjausryhmä ja yhteistyötä lähityön kehittämiseksi on tehty muiden vankiloiden kanssa. Vankilassa on kuitenkin tehty konkreettisia lähityötä edistäviä toimia mm. lisäämällä sellien aukioloaikoja, aktivoimalla vankeja tehokkaammin toimintoihin, arkitaito-osaston perustamisella ja yhden avo-osaston lisäämisellä. Vankilan henkilöstöstä noin 80 on suorittanut Motivoiva keskustelu -koulutuksen (MOKE).

IPRA:n aluejohtajalta tarkastuksella saadun tiedon mukaan Rikosseuraamuslaitos on edellyttänyt, että vuonna 2020 vangeille on oltava oma lähityöntekijä ja että tällainen tullaan asettamaan myös Sukevan vankilassa.

AOA pitää erittäin hyvänä ja tärkeänä järjestelmää, jossa vangille nimetään oma lähityöntekijä ja jonka puoleen vanki voi kääntyä ongelmissaan. Todettakoon, että muihin vankiloihin viime aikoina tehdyissä tarkastuksissa on ilmennyt, että niissä oli jo lähityösuunnitelmat tehtynä ja vangeille oli määrätty omat lähityöntekijät.

6.12 Omien vaatteiden käyttö valvomattomissa tapaamisissa ja Valma-koulutuksessa

Edellisellä tarkastuksella oli kiinnitetty vankilan huomiota siihen, että vangeilla tulee olla mahdollisuus omien vaatteiden käyttämiseen valvomattomissa tapaamisissa. Vankila on muuttanut toimintatapaansa asiassa ja vangeilla oli nyt mahdollisuus omien vaatteiden käyttämiseen valvomattomissa tapaamisissa. Asiasta tällä hetkellä mainitaan myös vankilan järjestyssäännössä.

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että SO 1 päiväjärjestyksessä on todettu, että Valman kurssipisteelle mentäessä on oltava päällä vankivaatteet. Vankeuslaki mahdollistaa omien vaatteiden käytön rajoittamisen työtoiminnassa ainoastaan työturvallisuuden perusteella. Tavalinen vankivaatetus ei ole myöskään vankeuslaissa tarkoitettu suojavaatetus.

6.13 Tapaamistilat ja niiden esteettömyys

Tarkastuksella käytiin läpi valvotut tapaamistilat, valvomattomat tapaamistilat, lapsen tapaamistilat ja asiamiehen tapaamistilat. Tapaamistilat olivat asianmukaiset ja siistit. Vankilassa oli inva-wc tapaaajia varten.

Valvottuja tapaamisia järjestetään sekä lauantaisin että sunnuntaisin klo 9.30–14.15 ja tapaa-misaika on 45 minuuttia. Vanki voi valita tapaaamisajankohdan eikä se määräydy osastosijoituksen perusteella.

Tulo-oppaan mukaan mm. alle 18-vuotias vangin tyttöystävä voi saapua tapaaamiseen huoltajan seurassa. VL 13 luvun 11 §:ssä säädetään alaikäisen tapaaajan vankilaan päästämisestä. Sen mukaan alaikäisen tapaaajan päästäminen vankilaan tapaaamaan muita kuin vanhempansa edellyttää hänen huoltajansa suostumusta. Tulo-oppaassa on siten virheellistä tietoa asiassa, eikä alaikäisen tapaaajan sukupuolella voi myöskään olla merkitystä asiassa.

Valvomattomat tapaamistilat ja lapsen tapaamistilat olivat poikkeuksellisen hyvät. Tapaamistilat olivat ylhäällä 4. kerroksessa ja ikkunoista oli avarat maisemat. Tapaamistilat olivat esteettömyyden kannalta kuitenkin ongelmallisia, koska tiloihin ei päässyt hissillä. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan uuteen suunnitteilla olevaan hallintorakennukseen tullaan tekemään tapaa-mistilat kaikkia tapaaamia, myös valvomattomia tapaaamia varten.

Inva-pysäköintiin liittyvät asiat

Vankilaan liikennemerkkein ohjatulla tiellä on puomi, jonka kutsunappi oli sijoitettu siten ja niin korkealle, että sen painaminen edellyttää autosta poistumista, eikä sitä ylety painamaan pyörätuolista. Vankilaan johtaa myös toinen, puomiton reitti. Kyseistä reittiä ei ole kuitenkaan tarkoitettu vankilassa vierailijoita varten.

Vankilan alueella ei ole liikkumisesteisen henkilön käyttöön merkittyä autopaikkaa (erikseen merkittyä ”invapaikkaa”). Vankilan mukaan tarvittaessa näissä tapauksissa auto on ollut mahdollista jättää väliaikaisesti portin läheisyyteen vankilan aidan viereen. Ainakaan toistaiseksi vankilan portin läheisyyteen ei voida merkitä inva-paikkaa, koska portin läheisyydessä on alka-massa uuden hallintolan rakentamiseen liittyvä työmaa. Merkityltä parkkipaikalta on jonkin ver-ran matkaa portille, vaikka sinne inva-paikka merkittäisiinkin.

Todetaan, että rakennuksen esteettömyydestä annetun asetuksen 2 §:n 3 momentin mukaan liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön tarkoitettuna autopaikan on oltava vähintään 3 600 millimetriä leveä ja vähintään 5 000 millimetriä pitkä ja se on merkittävä liikkumisesteisen henkilön tunnuksella. Jos vankilarakennuksen välittömässä läheisyydessä ei ole invapysäköintipaikkaa, AOA suosittaa sellaisen järjestämistä vankilan sisäänkäynnin läheisyyteen viivytyksettä hallintolan rakennustöiden sen mahdollistaessa. Tämä edellyttäne sitä, että vankila tekee asiasta esityksen kiinteistöä hallinnoivalle Senaatti-kiinteistölle. Samalla olisi hyvä selvittää, miten portin summerin käyttö saadaan esteettömäksi.

6.14 Puhelimen käyttö

Yksityisyyden suoja soitettaessa

Puhelimet olivat sijoitettuna osastojen käytäville lähelle vartijoiden tilaa. Osastojen molemmissa päädyissä oli omat puhelimet. Puhelimet olivat pääasiallisesti sijoitettuna puhelinkoppeihin, jotka estivät muita kuulemasta keskusteluja. Puhelimesta kolme oli kuitenkin sellaisia, joissa puhelimen ympärillä oli ainoastaan kupu, joka ei estä puheen kuulemista. Puhelinkoppi puuttui SO 2:n ja SO 3:n toisista päistä sekä yhdeltä uuden puolen osastolta. Tarkastuksella jäi osittain epäselväksi, miksi kaikkia osastojen puhelimia ei oltu sijoitettu puhelinkoppeihin. Yhden osastoista perusteena oli vaikeudet saada puhelinkoppia mahtumaan kyseiseen tilaan.

Puhelimen käyttöajat

VL 12 luvun 6 §:n mukaan vangille on annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoista. Järjestyssäännössä ei ole mainintaa puhelimen käyttöajoista.

Tulo-oppaan mukaan puhelimen käyttöajat löytyvät osaston päiväjärjestyksestä. Näin ei kuitenkaan ollut kaikkien osastojen osalta. Sopimusosaston päiväjärjestyksen puhelu-aika on klo 7.00–18.40. SO 4:n ja SO 1:n mukaan puhelimeen päästetään pyydettyä. Arkitaito-osaston päiväjärjestyksessä ei ole mainintaa puheluajoista. Myöskään uuden puolen osastojen (UO 2 ja UO 3) sekä SO 2:n ja SO 3:n pohjoispään yhteisessä päiväjärjestyksessä ei ollut mainintaa puhelimen käyttöajoista. Tarkoitus on ilmeisesti, että näillä osastoilla vangit saivat soittaa osastojen ollessa auki.

Tarkastuksella vangit arvostelivat soittomahdollisuuksiaan ja erityisesti sitä arvostelivat työssä käyvät vangit. Normaali-osastojen puolella työstä paluu on klo 15.40 ja osasto suljetaan klo 16.30. Vankien kertoman mukaan puhelimet laitettaisiin kiinni vielä 15 minuuttia ennen osaston sulkemista.

Vankeuslain mukaan vangeilla on oltava mahdollisuus puhelimenkäyttöön. Puhelimenkäyttöaikojen tulee olla myös selvästi vankien tiedossa. AOA pitää perusteltuna, että vankilassa selvitetään vankien mahdollisuudet puhelimen käyttöön eri osastoilla ja että tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään, mikäli ilmenee, että puhelimenkäyttöajat eivät ole riittävät. AOA kiinnittää vankilan huomiota myös useissa päätöksissään (esim. EOAK/5457/2017) toteamaansa siitä, ettei näe perustetta siihen, miksi osaston ollessa suljettuna vangille ei voitaisi antaa mahdollisuutta soittaa puhelimella.

Sukevan vankilasta uuteen päivitettyyn järjestyssääntöön on lisätty puhelimiin käyttöajat. Järjestyssäännön 12 §:ssä todetaan, että ”Osastoilla on mahdollista käyttää puhelinta osastojen päiväjärjestyksen mukaisina aukioloaikoina. Muina aikoina puhelimen käyttö on mahdollista osastohenkilökunnan kanssa erikseen sovittaessa.” Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan asia edellyttää vielä sitä, että osastojen päiväjärjestykset tullaan selkeyttämään niin, että niihin

on selvästi kirjattu osastojen aukioloajat. Tämä tullaan tekemään päiväjärjestyksiä päivitetessä.

Handsfree -sankaluurien hankkiminen

Edellisellä tarkastuksella ilmeni, että vankilassa ei ollut käytössä ns. handsfree-sankaluureja ja tarkastuksella jäi epäselväksi, kuinka vankien puhelut avustajille ja viranomaisille on järjestetty silloin, jos puhelinjärjestelmässä oleva soitonsiirron esto katkaisee heille soitetun puhelun. AOA piti perusteltuna, että vangit voisivat tarvittaessa käyttää handsfree-sankaluureja avustajapuheluissa ja viranomaispuheluissa. Vankilan tällöin antaman selvityksen mukaan sankaluureja tullaan tilaamaan tarpeellinen määrä.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilaan ei kuitenkaan hankittu sankaluureja, koska vangeilla on mahdollisuus soittaa luottamukselliset puhelut esimerkiksi avustajille ja valvontaviranomaisille suljetussa puhelinkopissa. Vankilassa ei ole havaintoja soitonsiirroista johtuvista puheluiden katkeamisista, joten sankaluureille ei ole nähty tarvetta. Puhelut sosiaalityöntekijälle hoidetaan erityistekijöiden toimesta heidän puhelimillaan. Apulaisoikeusasiamies totesi, että olennaista asiassa ei ole se tapa, jolla puhelut hoidetaan, vaan se, että vankien oikeus puhelin-yhteydenpitoon toteutuu käytännössä.

6.15 Vankien sähköiset yhteydet (internetin käyttö ja Skype-tapaamiset)

Vankien mahdollisuus internetin ja Skypen käyttöön on järjestetty siten, että yksi ohjaaja on nimetty hoitamaan pelkästään molempia näitä asioita. Vankilassa ollaan nimeämässä ohjaajaa, jonka on tarkoitus olla sähköisen asioinnin ohjaajan sijaisena hänen poissaolojensa aikana.

Internetin käyttö

Internetin käytöstä säädetään VL 12 luvun 9 a §:ssä. Sen mukaan vangille voidaan antaa lupa internetin käyttöön toimeentuloon, työ-, koulutus-, oikeus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta tärkeästä syystä. Suljetussa vankilassa luvan myöntäminen edellyttää, että vangin pääsy muille kuin luvanmukaisille verkkosivustoille on asianmukaisesti estetty.

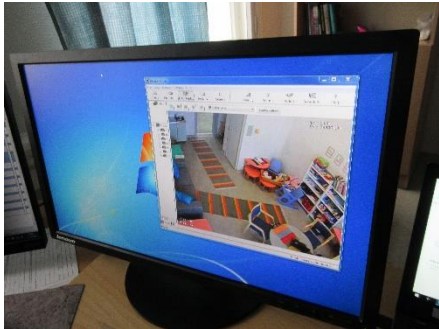
Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikössä on laadittu vankiloille yhteinen lista niistä verkkosivustoista, joihin vanki pääsee suljetussa vankilassa. Sukevan vankilasta vanki pääsee kaikille näille sivuille. Tarkastuksella varmistuttiin siitä, että tietokoneella pääsi esimerkiksi oikeusasiamiehen kanslian verkkosivuille ja että kantelun tekeminen onnistui tätä kautta sähköisesti.

Vangin internetin käyttöä valvotaan siten, että valvoja istuu vankia vastapäätä ja pystyy tuplänäytöltä seuraamaan, mitä vanki tekee koneella.

Saadun tiedon mukaan sähköisessä asiointissa käy keskimäärin 10–12 vankia viikossa ja esimerkiksi syyskuussa 2019 asiointikertoja oli yhteensä 45. Kestoltaan asiointit ovat 15–30 minuuttia kerrallaan. Tarkastuksella käytiin läpi internetin käyttöä koskevat lupapäätökset ajalta 1.9.–30.10.2019. Kyseisenä aikana käsiteltiin 13 hakemusta, joista kaikkiin tehtiin myönteinen päätös. Luvat myönnettiin toistaiseksi voimassa olevaan muotoon tietystä päivästä alkaen. Lupa myönnettiin erityisesti pankkiasioiden hoitoon.

Vankiloilla on erilaisia tapoja internetin käytön järjestelemisellä ja yleistä on, että vankilaan hankitaan useampia tietokoneita ja että asiaa hoitavat useat eri virkamiehet. Sukevalla internetin käyttö oli keskitetty yhdelle virkamiehelle yhteen huoneeseen. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vanki on tarvittaessa saanut luvan jo samana päivänä, mutta viimeistään parin päivän kuluessa pyynnöstään. Vaikutti siltä, että toiminnan keskittäminen yhdelle virkamiehelle ja yhdelle koneelle on toiminut hyvin ja riittänyt vankien tarpeeseen.

Tapaamiset videoyhteyden välityksellä (ns. Skype-tapaamiset)

Skype-tapaamiset järjestetään siten, että vanki on tilassa, jossa järjestetään myös lapsen valvotut tapaamiset. Tilassa on kameravalvonta. Tilaa on pidetty sopiva myös sen takia, että tila ja sen näkymä ovat monesti lapselle ennestään tuttu. Tapaamisen kesto on 30 minuuttia.

Tapaamista valvotaan viereisestä huoneesta tietokoneen näytöltä. Valvoja näkee vangin, mutta ei kuule puhetta tai näe näytön kuvaa.

Tarkastuksella käytiin läpi Skype-päätökset ajalta 1.9.–30.10.2019. Kyseisenä aikana käsiteltiin 188 hakemusta, joista ainoastaan yhteen tehtiin ilmeisesti kielteinen päätös. Tapaamisia myönnettiin lähiomaisten, avopuolisoiden, kihlattujen ja ystävien kanssa. Ulkomaalaiset vangit ovat paljon käyttäneet Skype-tapaamisia. Halukkailla on mahdollisuus saada yksi tapaaminen viikossa. Tapaamisia järjestetään muuten virka-aikaan, mutta maanantaisin ja keskiviikkoisin tapaamisia järjestetään klo 19 saakka.

Vankilan varsin syrjäinen sijainti ja monien tapaajien pitkä tapaamismatka huomioiden on erittäin tärkeää, että vangeille on järjestetty hyvät mahdollisuudet tapaamisiin videoyhteyden välityksellä. Skype-tapaamiset on järjestetty vankilassa poikkeuksellisen joustavasti ja hyvin. Ainoana kielteisenä seikkana kiinnitti huomiota se, että päätöksentekijän kohdalla on ainoastaan allekirjoitus, eikä päätöksentekijän nimi ja virkanimike selviä päätöksestä. Yhdellä päätöksentekijöistä, jonka nimi ei selviä päätöksestä, on lisäksi tapana olla merkitsemättä rastia päätöskohtiin ”myönnetään” tai ”ei myönnetä”. Koska esittelijä on esittänyt, että kyseiset luvat myönnetään, päätökset on ilmeisesti tarkoitettu ja tulkittu myönteisiksi päätöksiksi.

AOA totesi, että vankilan toiminta Skype-tapaamisten ja internetin käytön osalta on poikkeuksellisen hyvin järjestetty. Hän piti Sukevan vankilan toimintamallia esimerkillisenä myös ajatellen muiden vankiloiden vastaavan toiminnan kehittämistä.

Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan vankilaan on nimitetty ohjaaja 1.2.2020 alkaen, joka toimii internetin ja Skypen käyttöä hoitavan ohjaajan sijaisena.

6.16 Kirjeenvaihdon lukeminen ja siitä ilmoittaminen

Tarkastuksella käytiin läpi kirjeiden lukemista koskevat päätökset ajalla 1.9.–30.10.2019. Kyseisenä aikana vankilassa tehtiin kymmenen kirjeen lukemista koskevaa päätöstä. Ensimmäisistä päätöksistä ei ilmennyt lukemisen tosiasiallisia perusteita, mutta saadun selvityksen mukaan kyseiset perusteet oli kerrottu vangille suullisesti päätöstä annettaessa. Lokakuun alun jälkeen tehtyihin päätöksiin oli merkitty myös lukemisen tosiasiallisia syitä. Vankilan johtajalta saadun tiedon mukaan tällä hetkellä kirjeiden lukemista koskevat päätökset tehdään päätöspohjalle, johon merkitään lukemisen tosiasialliset syyt.

6.17 Rangaistusajan suunnitelmien tarkasteltavaksi ottaminen

Rangaistusajan suunnitelma on säännösten mukaan otettava vankilassa tarkasteltavaksi vähintään neljän kuukauden välein. Rangaistusajan suunnitelman seuraamisesta vastaavaksi määrätyn virkamiehen, käytännössä rikosseuraamusesimiehen on vähintään kolme kertaa vuodessa otettava rangaistusajan suunnitelma käsiteltäväksi yhdessä vangin kanssa. Edellisellä tarkastuksella vangeilta ja vankilalta saadun tiedon mukaan vankilassa ei ollut toimittu kyseisellä tavalla.

Tarkastuksella kysyttiin useammalta vangilta, millainen tilanne on tällä hetkellä asiassa. Vangeilta saadun tiedon mukaan rangaistusajan suunnitelmia ei edelleenkään oteta tarkasteltavaksi edellä kerrotulla tavalla ja tarkastuskertojen välillä voi olla erittäin pitkiäkin aikoja. Myös rangaistusajan suunnitelmista vastaavilta rikosseuraamusesimiehiltä saadun tiedon mukaan suunnitelmia ei ole kyetty ottamaan tarkasteltavaksi säännösten edellyttämällä tavalla.

Todettakoon kuitenkin, että sekä vankien että virkamiesten kertoman mukaan rangaistusajan suunnitelmat on otettu tarkasteltavaksi aina, kun vanki on sitä erikseen pyytänyt. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan suunnitelmaan ei myöskään merkitä tavoitteiden toteutumisen huonontumista ilman, että asiasta on keskusteltu vangin kanssa.

Edellä todetun perusteella vankilassa ei toimita asiassa tälläkään hetkellä säännösten edellyttämällä tavalla.

6.18 Vastaanotto-osaston toiminta ja omaisuuden hallussapitoa koskevat asiat

Vankien omaisuuden haltuun antaminen tapahtuu vastaanoton kautta ja sen toimivuudella on suuri merkitys vankien olosuhteiden ja vankilan ilmapiirin kannalta. EOA:n ratkaisuihin on katsottu, että vangin tulisi saada viikon sisällä vastaanotossa oleva tavaransa, jos siihen on tarvetta ja tarvittaessa tätä nopeamminkin esimerkiksi vaatteiden osalta, jos säätälässä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Vastaanoton henkilökunnan kertoman mukaan vangit pääsevät vastaanottoon hakemaan tavaroitaan varsin nopeasti ja enintään viikon kuluttua pyynnöstä. Tarkastuksella kysyttiin useammalta vangilta samaa asiaa ja vankien kertoma ei oleellisesti eronnut henkilökunnan kertomasta.

Omaisuuden hallussapitoa koskevien päätösten tekeminen

Edellisellä tarkastuksella ilmeni, että vankilassa ei ollut tehty omaisuuden haltuun antamisen epäamisistä päätöksiä, eikä niihin ollut annettu muutoksenhakuohjausta. Vankilan ilmoituksen mukaan käytäntöä on muutettu ja että kaikissa kielteisissä päätöksissä vangille annetaan päätös ja oikaisuvaatimuslomake.

Vankilaa pyydettiin toimittamaan kahden kuukauden ajalta (1.9.–30.10.2019) omaisuuden hallussapitoa koskevat kielteiset päätökset. Saadun selvityksen mukaan kyseisenä aikana tehtiin neljä kielteistä päätöstä, joista osaan vanki oli hakenut päätökseen oikaisua. Tarkastuksella keskusteltiin vastaanoton henkilökunnan kanssa menettelytavasta silloin, mikäli vanki pyytää haltuun sellaista esinettä, jota hänelle ei voida antaa haltuun. Saadun tiedon mukaan henkilökunta oli tietoinen oikeasta menettelytavasta ja näin myös meneteltiin.

Matkasellit

Matkasellit olivat poikkeuksellisen siistit, eikä seinillä ollut kirjoituksia tai piirustuksia. Matkaselleistä kaksi kahden hengen selliä oli varattu tupakoimattomille vangeille. Vangit ovat matkaselleissä korkeintaan yhden yön, jonka jälkeen heidät sijoitetaan osastolle.

6.19 Virtsanäytteiden antamisen valvonta

Vankilassa on kolme tilaa, joissa voidaan ottaa virtsanäytteitä. Kahdessa näytteenottotilassa on seinillä peilit ja yksi tavallinen wc-tila. Vankilassa ei ole yhtään sellaista suositeltavana pidettävää virtsanäytteenottotilaa, jossa valvontatila olisi erotettu peililasilla wc-tilasta.

Edellisellä tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että vangin piti riisua itsensä alasti virtsanäytteen ottoa varten kahden vartijan tarkkaillessa näytteen antamista. Tarkastuspöytäkirjassa vankilaa kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin, jotta virtsanäytteiden antamisen valvonta tapahtuu vangin yksityisyyttä kunnioittaen. Laillisuusvalvonnassa on linjattu, että virtsanäytteen antamisen valvonta tulee suorittaa mahdollisimman hienovaraisesti esimerkiksi siten, että vanki voi käyttää kylpytakkia näytettä antaessaan tai että hän muutoin on vain osittain riisuuntunut.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on viime tarkastuksen jälkeen antanut ohjeen Vangin ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaan päihteettömyyden valvonta, päihitymystilan toteaminen ja päihdevalvonnan testit (dnro 8/004/2017). Ohjeessa todetaan, että ennen näytteenantoa vangin tulee riisua ylimääräiset päällysvaatteet ja valvojan tulee tarkastaa, että vanki ei ole kiinnittänyt kehoonsa mitään sellaista, millä voisi vaikuttaa näytteen oikeellisuuteen.

Tarkastuksella vangeilta ja henkilökunnalta kysyttiin, miten virtsanäytteen antamisen valvonnassa tällä hetkellä toimitaan. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilaan ei ole hankittu kylpytakkeja, mutta vanki ei ole enää myöskään alasti virtsanäytettä antaessaan vaan hän voi pitää päällään vähintäänkin lyhyet alushousut. Vangit ja henkilökunta kertoivat toimintatavasta yhdenmukaisesti.

Laillisuusvalvonnassa on katsottu, että mikäli katsotaan, että virtsatestiä otettaessa paikalla tulee olla kaksi vartijaa, tällöinkin voitaneen pitää riittävänä, että ainoastaan toinen vartijoista valvoo katsekontaktilla näytteen antamista. Henkilökunnalta saadun tiedon mukaan näin myös vankilassa toimitaan.

AOA on tutkinut omana aloitteena ([EOAK/6034/2016](#)) menettelyä valvottaessa virtsanäytteen antamista. AOA saattoi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tietoon käsityksensä, että virtsanäytteen antamisen valvomista koskevaa ohjeistusta tulee täsmentää, että näytteen antamista ei tule valvoa enempää kuin välttämätöntä ja että valvonta tulee suorittaa mahdollisimman hienotunteisesti. Asiassa on mm. epäselvää, mitä vaatteita tarkoitetaan ohjeen mukaan riisuttavilla ”ylimääräisillä päällysvaatteilla”. – Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että keskushallintoyksikkö ei ollut vielä täsmentänyt virtsanäytteen antamisen valvomista koskevaa ohjeistusta, kuten se oli ilmoittanut tekevänsä.

6.20 Laitosmyymälän toiminta ja ruokailu

Vangeilla on mahdollisuus ostaa tuotteita laitosmyymälästä kerran viikossa. Viime tarkastuksen jälkeen tilanne on muuttunut siinä, että nyt kaikki vangit voivat itse asioida itse laitosmyymälässä, myös eristysosastolle sijoitetut vangit.

Laitosmyymälän myönteisenä asiana kiinnitettiin huomiota siihen, että siellä oli laaja valikoima erilaisia nikotiinikorvaustuotteita, nikotiinipurukumia ja -tabletteja sekä inhalaattoreita.

Maksukorttien haltuun antaminen

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että maksukortteja ei annettu vangeille vankilassa haltuun, vaan ne sai käyttöön ainoastaan laitosmyymälässä maksamisen ajaksi. Tämä on siinänsä perustunut Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräykseen Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymistä maksukorteista (5/004/2018), jonka mukaan vankila tekee itse päätöksen siitä, voidaanko maksukortteja antaa vankien haltuun. AOA:n päätöksessä (21.11.2018, [EOAK/252/2018](#)) on todettu, että Rikosseuraamuslaitoksen määräksenantotoimivallan piiriin ei kuulu antaa kyseisen sisältöistä määräystä maksukortin haltuun antamisen epäämisestä. Maksukortin haltuun antamisen epäämisestä ei voi antaa säännöstä määräyksellä. Apulaisoikeusasiamies saattoi käsityksensä tarpeesta muuttaa määräystä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tietoon. Määräys on edelleen entisenkaltaisena Rikosseuraamuslaitoksen internetsivuilla kohdassa säännökset – määräykset ja ohjeet.

AOA on Turun vankilan tarkastuksella ([EOAK/2449/2019](#)) pyytänyt Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä toimittamaan viimeistään 1.6.2020 selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin se ryhtyy maksukorttien haltuun antamisessa. Tämän takia asia ei erikseen tässä yhteydessä anna aiheita enempiin toimenpiteisiin.

Vankien ruokailun järjestäminen

AOA huomioi myönteisenä asiana, että ruokailut on järjestetty siten, että vangit pääsääntöisesti syövät ruokalassa. Sopimusosastolaisille on ruokalassa oma huone, jossa he voivat ruokailla erossa muista vangeista. Arkitaito-osasto syö osastolla, jonne ruoka tuodaan keittiöltä ja osastolla on hyvät ruokailutilat. Eristysoosastolle sijoitetuille vangeille viedään ruoka selliin lämpöpakkauksissa. SO 1:lle sijoitetut vangit taas hakevat ruuan ruokalasta tarjottimella ja syövät asuin-osastolla omassa sellissä.

Tarkastuksella ruokailtiin vankilassa kolmena päivänä ja ruoka oli maittavaa.

6.21 Kirjasto ja kaukolainausmahdollisuus

Kirjaston tilat ja kirjavalikoima olivat hyvät. Muiden kuin suomenkielisten kirjojen valikoima oli kuitenkin suppea ja se koostui lähinnä englannin- ja venäjänkielistä kirjoista.

Vangeille on järjestetty erittäin hyvä mahdollisuus päästä itse kirjastoon. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan kaikille vangeille on mahdollisuus päästä kirjastoon kerran viikossa, myös eristysoosastolta.

Sukevan vankilan vuoden 2019 toimintasuunnitelman mukaan ulkomaalaisille tullaan tarjoamaan mahdollisuutta kaukolainata kirjallisuutta Monikielisestä kirjastosta.

Tarkastuksella saadun tiedon vangeilla on mahdollisuus lainata oppikirjoja opinto-ohjaajan kautta kaukolainana yleisistä kirjastoista. Edellisellä tarkastuksella vankilan tietoon on saatettu, että vankien käytettävissä olevien kirjastopalveluiden tulisi pitää sisällään kaukolainausmahdollisuus muidenkin kuin oppikirjojen osalta.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä on useita kertoja arvioitu kirjastopalvelujen käyttömahdollisuutta ja mahdollisuutta kaukolainaukseen. Oikeusasiamies Jääskeläinen on ratkaisussaan (Dnro 2076/4/13, 3.6.2013) todennut, että vankien kirjastopalvelut pitävät vankeuslain esitöissä todetun mukaisesti sisällään mahdollisuuden kaukolainauksiin. Samassa ratkaisussaan hän viittasi aiempaan päätökseensä ([2400/4/08](#)), jonka mukaan tutkintavankeuslaissa ja lain esitöissä asetettuja vaatimuksia vankien pääsulle riittävän usein vankilan kirjastoon tai

mahdollisuutta käyttää yleisiä kirjastopalveluita ei tule rajoittaa siten, että ne koskisivat vain vankeja, jotka opiskelevat. Päätöksessä (2400/4/08) todettiin edelleen, että kirjastoa koskeva säännös ei anna valtuutusta tapauskohtaiseen harkintaan yksinomaan vangin opiskelun perusteella ja että perustuslain takaaman sananvapauden näkökulmasta kaikilla vangeilla tulisi olla oikeus vastaanottaa tietoja. Ratkaisussa 3.6.2013 oikeusasiamies lisäksi täsmensi, että kannanotossa (2400/4/08) lausuttu koskee myös vankeusvankeja.

AOA toteaa, että vankila menettelee virheellisesti evätessään vangeilta mahdollisuuden lainata kaukolainana muita kuin oppikirjoja. Vankilan muun kuin suomenkielisen kirjallisuuden valikoima on suppea ja kaukolainauksen kieltä käytännössä tarkoittaa sitä, että suomea osaamattomilla vangeilla on varsin huonot mahdollisuudet lainata kirjastosta kirjoja.

6.22 Ulkoiluolosuhteet

Ulkoiluolosuhteet

Vankilassa on yksi suuri ulkoilupiha, joka on kooltaan 2 700 m². Ulkoilupiha on hyvin varustettu ja siellä on mm. painonnostovälineet. Ulkoilupiha on kooltaan sellainen, että se mahdollistaa hyvin liikunnan harjoittamisen ulkoilun aikana.

Ulkoilupihassa järjestetään kuusi ulkoilua päivittäin. Ulkoilu on järjestetty arkisin siten, että Arkitaito-osasto ulkoilee klo 8.15–9.15, SO 1 klo 12.00–13.00, SO 4 klo 13.30–14.30, UO2 ja UO3 klo 16.45–17.50, SO 2 ja SO 3 pohjoispää klo 17.55–19.00 ja sopimosasto klo 19.00–20.00.

Tarkastusajankohtana uuden puolen osastoille UO2 ja UO3 oli asutettuna yhteensä 50 vankia, SO 4 yhteensä 21 vankia ja SO 2 ja SO 3 pohjoispää yhteensä 25 vankia. SO 1 oli asutettuna 26 vankia, mutta heistä 5 ulkoili eristysosaston ulkoilutiloissa.

Vankeuslaissa ei ole säädetty vankilan ulkoilualueen koosta. Rikosseuraamuslaitoksen vankilasuunnitteluohjeiden mukaan ulkoilualue on se alue, jossa vanki harrastaa ulkoilu-, liikunta- ja urheilutoimintaa. Osastokohtaisen ulkoilualueen ohjeellinen tilantarve on 30 m²/henkilö. Oleskelua varten tilassa on katoksia sekä tuoleja ja penkkejä. Euroopan neuvoston vankilasäännöissä todetaan ulkoilun osalta, että jokaiselle vangille on tarjottava mahdollisuus harrastaa vähintään tunnin ajan liikuntaa joka päivä ulkoilussa.

Tarkastusaikaan uuden puolen osastolle oli asutettuna 50 vankia, joten vankilasuunnitteluohjeen mukaisen ulkoilutilan pitäisi olla vähintään 1 500 m². Ulkoilutila mahdollistaisi ohjeen mukaan kokonsa puolesta 90 vangin samanaikaisen ulkoilun. Tarkastuksella heräsi kuitenkin kysymys siitä, pystytäänkö vankilassa riittävän hyvin valvomaan ulkoilujen turvallisuutta vankimäärän noustessa niinkin suureksi, kun se tällä hetkellä voi olla.

Tarkastuksella varmistettiin, että vankien saatavilla oli vankilan talvitakkeja. Myönteisenä seikkana huomioitiin myös se, että ulkoilussa olevia vangeille on wc-tila. Negatiivisena seikkana huomioitiin kuitenkin wc:n likaisuus.

Sadesuojakatos

Edellisellä tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että ulkoilupihalla ei ollut sadesuojakatosta lukuun ottamatta kuntoiluvälineitä suojaavaa pienehköä katosta. Vankilan tietoon saatettiin apulaisoikeusasiamiehen käsitys katoksen tarpeellisuudesta.

Viime tarkastuksen jälkeen kuntoiluvälineiden suojana olevaa pientä katosta on laajennettu noin kaksinkertaiseksi, mutta samalla kuntoiluvälineiden määrä on kasvanut. Sadekatos ei käytännössä mahdollista ulkoilevien vankien sateelta suojautumista ainakaan edellä ilmenevillä ulkoilun vankimäärillä.

AOA Pajuoja on päätöksessään (5.11.2015, dnro [4570/4/14](#)) ottanut kantaa ulkoiluolosuhteisiin. Päätöksessä todetaan, että vankilan tulee edistää vankien mahdollisuutta ulkoilla sään sitä estämättä ja yhdytään CPT:n suositukseen, että vangeilla tulee olla mahdollisuus suojautua huonolta säältä. CPT on jo pitkään säännönmukaisesti suositellut maakohtaisissa tarkastusraporteissaan, että vankien ulkoilualueilla tulee olla sadekatos. Edellä todetussa päätöksessä viitataan myös aikaisempaan päätökseen, jossa todettiin, että olisi perusteltua antaa vankien käyttöön asianmukaiset sadevarusteet ulkoilun ajaksi. Varsinkin, jos vankilan ulkoilualueella ei ole riittävän suurta katettua tilaa, vangille annettavaan asianmukaiseen vaatetukseen kuuluu myös sateelta suojaavat varusteet.

Rikosseuraamuslaitoksen vankien laitosvaatetusta koskevan 1.4.2016 voimaan tulleen määräyksen (1/004/2016) mukaan vankila hankkii tarvittavat sadevaatteet vankien yhteiskäyttöön ulkoilua varten. Todettakoon, että esim. Jokelan, Riihimäen, Turun ja Mikkelin vankilaan vangeille on hankittu sadevaatteita ulkoilua varten.

Apulaisoikeusasiamies saattaa uudelleen vankilan tietoon edellä todetun käsityksensä siitä, että vankilan tulee järjestää ulkoiluolosuhteet sellaiseksi, että vangeilla on mahdollisuus ulkoiluun myös sateella.

Toisen ulkoilupihan rakentaminen

AOA totesi edellisellä tarkastuksella, että vankilan toiminnan tarkoituksenmukaista järjestämistä ja vankien sellin ulkopuolisen ajan lisäämistä voitaisiin edistää rakentamalla toinen suuri ulkoilupiha. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskus (IPRA/Alke) on todennut jo kanteluasian yhteydessä (dnro 2634/4/12), että toisen ulkoilupihan suunnitelma on valmiina ja sen toteuttaminen odottaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön rahoituspäätöstä ja että uuden ulkoilupihan avulla mahdollisuudet muun muassa pelkääjävankien ulkoilun järjestämiseen paranevat. IPRA/Alkelta ja vankilalta oli pyydetty selvitystä siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty toisen ulkoilupihan rakentamiseksi.

Vankilan 29.3.2016 toimittaman selvityksen mukaan ulkoilupihan rakentamisen suunnittelu oli otettu vuoden 2016 tulossopimukseen, mutta IPRA/Alke totesi, että kaikki vuokravaikutteiset rakennushankkeet olivat jäissä ja suunnitelmissa oli toteuttaa kevyempi ulkoilupiha, mutta asia oli vielä keskeneräinen.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilassa on edelleen suunnitelmia toisen ulkoilupihan rakentamista varten ja sen tämän hetkinen kustannusarvio on 300 000 euroa.

On täysin poikkeuksellista, että Sukevan vankilan kaltaisessa suuressa vankilassa on vain yksi ulkoilupiha. AOA katsoi, että yksi ulkoilupiha rajoittaa vankilan mahdollisuuksia toimintojen taroituksenmukaiseen ja turvalliseen järjestämiseen sekä sellin ulkopuolisen ajan lisäämiseen.

Vankilaan ollaan suunnittelemassa aitojen sisäpuolelle uutta hallintorakennusta, joka on tarkoitus valmistua vuoden 2020 aikana. AOA:n käsityksen mukaan tässä yhteydessä tuntuisi perustellulta tehdä tarvittavia muutoksia myös ulkoilualueisiin.

6.23 Liikunnan harrastaminen

Liikunta tapahtuu yhteisessä tilassa, jossa vankien käytössä on samaan aikaan suuri liikuntahalli, kaksi kuntosalia ja biljardi-pöytä. Tilan musiikkihuone on käytössä silloin, kun toimintaa ohjaamassa on toinen aiheeseen perehtynyt liikunnanohjaaja. Vankilassa on kaksi liikunnanohjaajaa, mikä on erinomainen asia.

Päiväliikuntojen järjestämistä koskevan ilmoituksen (28.8.2017) mukaan liikuntaa järjestetään

- SO 1 maanantaisin klo 8.00–9.00, keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin klo 8.15–9.15 ja sunnuntaisin klo 9.50–10.50, eli viisi kertaa viikossa
- UO 2 ja UO 3 maanantaisin ja torstaisin klo 9.30–10.30, tiistaisin klo 13.45–14.45, perjantaisin klo 13.15–14.15 ja sunnuntaisin klo 12.15–13.15, eli viisi kertaa viikossa
- SO 4 maanantaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo 13.30–14.30 ja tiistaisin klo 8.15–9.15, eli neljä kertaa viikossa
- SO 2 maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin klo 12.15–13.15, perjantaisin klo 12.00–13.00 ja sunnuntaisin klo 13.30–14.30, eli viisi kertaa viikossa
- Sopimososasto perjantaisin klo 14.30–15.30 ja sunnuntaisin klo 11.00–12.00, eli kaksi kertaa
- Eristyososastolla asuvat tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 9.30–10.30, eli kolme kertaa viikossa.

Vangit ilmoittautuvat jokaiseen liikuntaan erikseen kirjoittamalla nimensä osastolla olevaan listaan. Osallistujamäärä on rajoitettu 22 vankiin yhdellä kertaa. Tarkastuksella ei erikseen selvitetty, onko kaikilla vangeilla tasapuolinen mahdollisuus päästä liikuntaan. Tarkastuksella ei kuitenkaan tullut esille arvostelua siitä, että vangit eivät olisi päässeet liikuntaan osallistujien määrän rajoituksen takia. Ilmoituksen mukaan perjantaisin uuden puolen osaston ja selliosaston liikuntavuoroihin osallistumisessa on etuoikeus tiettyjen työryhmien työmiehillä. Jonkun verran esitettiin arvostelua kuitenkin siitä, että liikuntaan ei ollut mahdollisuutta osallistua sen takia, että vanki oli työtoiminnassa kyseiseen aikaan. Arvostelua tuli erityisesti liikuntavuorojen peruuttamisesta liikunnanohjaajien poissaolojen takia, josta asiasta on vireillä myös kanteluita.

SO 4:n osalta on tullut kanteluita siitä, että liikunta on kolmena päivänä samaan aikaan kuin ulkoilu; vangit ottivat asian esille myös tarkastuksella. Vaikuttaa siltä, että muiden osastojen kohdalla ulkoilut ja liikunnat on järjestetty eri aikaan, eikä samanlaisia päällekkäisyyksiä ole. AOA pitää ongelmallisena sitä, että suljetuimmalla osastolla, jossa on muutenkin vähän toimintaa, ulkoilu ja liikunta menevät tällä tavoin päällekkäin. AOA pitää perusteltuna, että vankilassa pyrittäisiin löytämään asiaan ratkaisu.

Vangit ottivat tarkastuksella esiin, että liikuntavuoroja peruttiin paljon liikunnanohjaajien poissaolon takia. AOA on ratkaisussaan (EOAK/511/2018) ottanut asiaan kantaa ja todennut seuraavaa:

Vankeuslaki antaa vankilalle varsin laajalti harkintavaltaa vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä. Vankeuslaissa ei ole myöskään nimenomaisia säännöksiä vapaa-ajan toimintojen peruuttamisesta. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että vangeilla on oikeus luottaa ja lähteä siitä, että päiväjärjestyksen mukaiset vapaa-ajantoiminnat järjestetään. Toisaalta vankiloissa voi tulla eteen yllätyksellisiä tilanteita, jolloin toimintojen peruuttaminen on käytännössä välttämätöntä. Näkemykseni mukaan peruslähtökohtana on kuitenkin pidettävä sitä, että toimintoja, joita vankilassa vangeille järjestetään, ei vankilasta johtuvista syistä tulisi jättää pois, ellei poikkeuksellisesti ole painavia syitä niiden järjestämisen esteenä. Pidän myös perusteltuna, että vangeille ilmoitetaan kohtuullisen hyvissä ajoin etukäteen toimintojen peruuttamisista.

Osastojen ilmoitustaululle laitettussa apulaisjohtajan ilmoituksessa (26.7.2019) on todettu, että vankien mahdollisuus iltaliikuntaan silloin, kun liikunnanohjaaja tai muu ohjaaja on estynyt, pyritään järjestämään jatkossa vartijavetoisesti. Vankilan johtajan mukaan iltaliikunnalla tarkoitetaan klo 16.30 jälkeen alkavia liikuntavuoroja. Edellä todetun mukaan viimeinen liikuntavuoro on klo 15.30, joten on epäselvää, mitä kyseisellä ilmoituksella on tarkoitettu. Tarkastuksella on jäänyt epäselväksi, miksi vartijavetoisesti ei voisi järjestää myös muita kuin iltaliikuntavuoroja. AOA piti perusteltuna, että liikuntavuorot pyrittäisiin järjestämään mahdollisuuksien mukaan vartijavetoisesti, jos henkilökuntaa on siihen riittävästi paikalla.

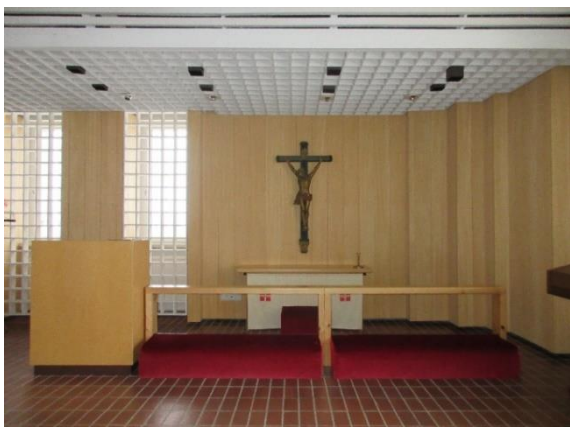
Ulkoilutilassa on myös erilaisia liikunta- ja kuntoiluvälineitä. Sopimusosaston vangeille on myös erikseen oma pienempi liikuntatila. Vaikuttaa siltä, että yleisesti ottaen vangeille on järjestetty poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet liikunnan harjoittamiseen.

Liikuntaan osallistumisoikeuden rajoittaminen

Päiväliikuntaa 28.8.2017 alkaen koskevan ilmoituksen mukaan osallistumisoikeus liikuntaan on töihin sijoittamattomilla vangeilla, mutta ei töistä kieltäytyneillä vangeilla. VL 11 luvun 2 §:ssä on säännökset siitä, millä perusteilla vangilta voidaan kieltää vapaa-ajan toimintoihin osallistuminen. Kyseinen peruste ei ole sellainen, että sen perusteella voitaisiin kieltää vapaa-ajan toimintaan osallistuminen. VL 11 luvun 8 §:ssä on säännös päätösvallosta evätä vapaa-ajan toimintoja, ja se edellyttää muutenkin aina tapauskohtaista päätöstä.

6.24 Uskonnon harjoittaminen

VL 11 luvun 3 §:n mukaan vankilassa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vankien tarpeiden mukaan jumalanpalveluksia, hartaushetkiä ja muita uskonnollisia tilaisuuksia. Vangeille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa. Vankilassa on oltava uskonnonharjoitukseen soveltuvat tilat.

Vankilassa on kirkko ja hengellisiä tilaisuuksia järjestetään sunnuntaisin kolme ja maanantaisin kaksi. Kailta asuinosaistoilta on mahdollisuus päästä hengelliseen tilaisuuteen kerran viikossa. Sunnuntaisin on tilaisuudet erikseen SOPO ja Arkitaito-osastolle, SO 4:lle ja uuden puolen osastoille ja maanantaisin SO 2 ja SO 3 pohjoispää sekä SO 1:lle.

Vankilan pastorin mukaan muslimeille järjestetään rukousmattoja ja -nauhoja, koraaneja eri kielillä ja Ramadan huomioidaan toiminnassa. Pastorin mukaan tarvittaessa pyydetään soveltuvaksi katsottuja imaameja tapaamaan vankeja. Vankeuslain 11 luvun 3 §:n mukaan vangeille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa. Tarkastuksella ei tarkemmin selvitetty imaamien vankilaan saamiseen liittyviä mahdollisia ongelmia. Tarkastuksella haastateltu vanki kertoi, että ainakaan hänelle ei ole järjestynyt tapaamista imaamin kanssa pyynnöstään huolimatta.

6.25 Eristysosaston sellien kalustus ja olosuhteet

AOA on päätöksessään 23.2.2018 ([EOAK/1276/2017](#)) ottanut kantaa eristysosaston sellien kalustukseen yksinäisyysrangaistuksen, järjestyksikkömuksen tutkimisen aikaisen erillään pitämisen, eristämistarkkailun ja tarkkailun aikana. Kyse oli siitä, että kalusteiden puuttuminen eristysellistä ei monessakaan tapauksessa saa tukea lainsäädännöstä. Kalusteiden puuttumisen vuoksi edellä mainittujen toimenpiteiden täytäntöönpano-olosuhteet olivat käytännössä monessa vankilassa paljon ankarammat kuin oli perusteltua ja tarpeellista. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä pyydettiin ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin kannanotto kalusteiden hankkimisesta ja ohjeistuksen laatimisesta oli antanut aiheita.

AOA totesi edellä mainitussa päätöksessä pitävänsä perusteltuna sitä, että keskushallintoyksikkö ja rikosseuraamusalueiden aluekeskukset ottaisivat tehtäväkseen huolehtia siitä, että vankiloihin hankitaan tarvittavat kalusteet. Tällöin voidaan varmistua myös siitä, että valitut kalusteet ovat ominaisuuksiltaan ja rakenteeltaan sellaisia, että ne on helppo tarkastaa ja että niistä ei aiheudu turvallisuusuhkaa vangille tai henkilökunnalle.

Keskushallintoyksikkö ilmoitti 17.8.2018 kartoittavansa kunkin yksikön kalustuksen ja mahdollisten uusien kalusteiden hankintatarpeen yksiköittäin. Keskushallintoyksikkö ilmoitti myös tulevansa antamaan ohjeistuksen siitä, miten ja millaisissa olosuhteissa yksinäisyysrangaistus, erillään pitäminen järjestyksikkömuksen selvittämisen aikana, tarkkailu ja eristämistarkkailu tulee panna täytäntöön.

Tarkastuksella ilmeni, että eristysosaston sellit olivat kuitenkin pääosin täysin kalustamattomia.

Vankilassa on kaksi rangaistusselliä, jossa pannaan täytäntöön yksinäisyysrangaistukset. Selleissä on kalusteena ainoastaan kaltereihin kiinnitetty pöytä, mutta ei tuolia. Lattialla oli betonireunus patjalle, jotta se pysyy paikoillaan.

Vankilassa on kolme tarkkailuselliä, joissa ei ole muuta kalustetta kuin patja lattialla. Yksi tarkkailuselleistä oli pehmustettu selli, jollaista ei ole havaittu muissa vankiloissa. Sellissä oli epätavallinen ratkaisu myös siinä, että sellissä ei ollut wc-istuinta, vaan lattiassa oli reikä, johon vanki voi virtsata. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vangeilla on mahdollisuus päästä pyynnöstä tavalliseen wc:hen. Tarkastuksella jäi epäselväksi, tietääkö vangit tästä mahdollisuudesta. Selliä valvotaan myös kahdella valvontakameralla ja niistä näkyy myös lattiassa oleva reiän kohta. Sellissä ei myöskään ollut ikkunaa, eikä sinne tullut luonnonvaloa.

Vankilassa on kaksi eristämistarkkailuselliä. Selloissa ei ollut muuta kalustetta kuin patja lattialla.

Vankila oli hankkinut kaksi vetoketjulla varustettua superlonia sisältävää kuutiota, joita voidaan käyttää istuimina/pöytinä. Kuutio on ollut helppo rikkoa ja sinne on myös helppo piilottaa tavaraa. Sen takia sitä ei ole annettu vangeille haltuun eristämistarkkailuun. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan yksinäisyysrangaistusta suorittavat eivät ole halunneet kuutiota rangaistuselliin sen suuren koon takia.

Hankitut kuutiot eivät selvästikään olleet ominaisuuksiltaan soveltuvia vankilakäyttöön. AOA totesi myös, että kuutiot eivät lähtökohtaisesti voi korvata pöytää ja tuolia muutoin kuin tarkkailuun sijoitettujen kohdalla.

Ulkoiluun pääseminen

Kanteluiden (mm. EOAK/3433/2016) perusteella eristämistarkkailussa oleville vangeille ei ole aikaisemmin annettu asianmukaista mahdollisuutta päivittäiseen ulkoiluun. Tarkastuksella asiasta kuullut vangit kertoivat samaa eli että he eivät olleet päässeet ulkoiluun eristämistarkkailun aikana.

Vankilan johtajalta saadun tiedon mukaan toimintatapaa on muutettu siten, että eristämistarkkailussa ja muilla perusteilla eristysosastolla olevilta vangeilta kysytään päivittäin heidän halukkuutta mennä ulkoiluun. Tarkastuksella varmistuttiin siitä, että näin myös tällä hetkellä toimitaan ja vangit pääsevät halutessaan päivittäin ulkoiluun.

Puhelimen vieressä oleva rikkinäinen lasiseinä

Eristysoastaston puhelimen vieressä olevan lasiseinän lasi oli rikottu ja seinässä olevasta reiästä oli helppo irrottaa teräviä lasinpalasia. Vangeilla olisi siten mahdollisuus ottaa lasinpalanen mukaansa käydessään soittamassa puhelimella. Eristysoastolle oli sijoitettuna kaksi VL 18 luvun 5 §:n perusteella erillään pidettävää vankia.

Tarkastuksella keskiviikkona 6.11.2019 saadun tiedon mukaan vanki oli edellisenä viikonloppuna rikkonut lasin ja asiasta tiedustelleille tarkastajille kerrottiin, että korjaaja oli tilattu paikalle. Eristysoastolla torstaina 7.11.2019 käytässä lasi oli edelleen korjaamatta eikä rikkoutuneen lasin palasia oltu vielääkään irrotettu ja poistettu.

Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan eristysoastolla havaittu rikottu ikkunalasi on korjattu 8.11.2019.

6.26 Kurinpitorangaistukset

Rikosseuraamuslaitos on antanut ohjeen (3/004/2014) kurinpitorangaistusten määräämisestä. Ohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa vankiloiden käytäntöjä ja toimintatapoja kurinpitorangaistusten määräämisessä ja käsittelyssä. Ohjeessa on liite, jossa on taulukko eri järjestysrikkomuksille annettavasta minimi-, keskimääräisestä ja maksimiseuraamuksesta. Ohjeesta mainitaan myös seikat, jotka on huomioitava kurinpitorangaistusta määrättäessä.

Tarkastuksella käytiin läpi kurinpitokäsittelyjen asiakirjat ajalta 1.9.–30.10.2019. Kurinpitorangaistuksia oli määrätty poikkeuksellisen paljon, mutta ne olivat perusteltuja. Kurinpitopäätökset olivat edellä mainitun ohjeen mukaisia, eikä niiden yhteydessä ilmennyt muutenkaan virheellistä menettelyä. Kurinpitopäätökset olivat poikkeuksellisen hyvin perusteltuja.

6.27 Vankilassa tehtävään sosiaalityöhön liittyvät asiat

Vankilassa tehtävästä sosiaalityöstä keskusteltiin erityishenkilökunnan kanssa. Erityishenkilöstö toi epäkohtina esiin mm. seuraavaa:

- Erityishenkilöstön vaihtuvuus on suuri. Vankilaan ei ole saatu myöskään rekrytoitua psykologia, jonka virka on ollut auki jo vuoden. Psykologin puute kuormittaa koko henkilökuntaa. Ehdotuksena tuotiin esiin, että koska Sukevalla on nk. nettilääkäri, voisi siellä olla myös nettipsykologi (esimerkiksi VTH käyttää etäpalveluita useiden ammattiryhmien osalta kuten psykiatri, diabeteshoitaja ja fysioterapeutti)
- esitettiin huoli yksityisyydensuojasta: erityistyöntekijöiden huoneiden välisen huonon äänieristyksen takia keskustelut kuuluvat ulkopuolisille
- Toiveena oli, että joku erityishenkilöstöön kuuluva voisi vastata lapsi–perhe -työstä, jolle olisi tarvetta
- Vangeille ja erityishenkilöstölle on epäselvää, kuka on kenenkin vangin vastuu-rikosseuraamusesimies

- Osastolta toiselle siirtyminen vie paljon erityishenkilöstön aikaa. Tarpeeksi isoja ryhmäti-
loja ei ole tarpeeksi
- Vangeista 30 % on opiskelijoita. Vankien kyky ja halu opiskella vaihtelee kuitenkin paljon,
mikä työllistää opinto-ohjaajaa
- Erityishenkilöstö merkitsee vankilan tietojärjestelmään tietoja vangin Kelassa vireillä ole-
vista etuushakemuksista, vaikka tiedot ovat salassa pidettäviä
- Vapautuvien vankien osalta ongelmaksi muodostuu monesti se, että vangille ei löydy
asuntoa. Oulussa ei ole tuettuja asumismuotoja vapautuneille vangeille
- Oulusta ei saa suoraan päihdepalvelua, arviointi pitää tehdä ensin. Arviointia ei voi tehdä
Sukevan vankilassa, koska käytössä on vain nettilääkäri
- Kuntien työntekijöiden yhteystietojen löytyminen kuntien verkkosivuilta on vaikeaa
- Uuteen suunnitteilla olevaan hallintolaan tehdään avokonttori, eli monitoimitila erityishen-
kilöstölle. Monitoimitiloihin ei saa tuoda vankeja ja erityishenkilöstölle oli epäselvää, missä
he tulevat ottamaan vankeja vastaan.

*Sukevan vankilasta saadun tiedon mukaan vankilassa aloittaa erityisohjaajana 1.2.2020 psyki-
atrisen sairaanhoitajan koulutuksen ja kokemuksen omaava henkilö. Hänen ei ole tarkoitus kor-
vata psykologia, mutta hänen tehtäviinsä kuuluvat mm. aiheeseen liittyvät yksilökeskustelut
vankien kanssa. Tämän lisäksi vankilaan yritetään edelleen rekrytoida psykologia.*

6.28 Vankien ja henkilökunnan välinen suhde

Valvontahenkilöstön ja vankien suhde vaikutti varsin etäiseltä. Asuinosastoilla vaikutti siltä, että vankien ja valvontahenkilökunnan välinen vuorovaikutus oli vähäistä ja välteltiin toisiensa koh-
taamista. Henkilökunnan edustajat toivat esille, että sellien aukiolojen lisäämisen seurannais-
vaikutuksena osastolla tapahtuvan vuorovaikutuksen henkilökunnan ja vankien välillä on ha-
vaittu vähentyneen, ts. vankien halukkuus tulla keskustelemaan henkilökunnan kanssa on vä-
hentynyt.

Vankien tarkastuksella kertoman mukaan oli yleistä, että henkilökunta ei ollut antanut heille pe-
rehtyvyyttä vankilaan saavuttaessa. Vankivastaanotolla tai muuallakaan tarkastuksella vangit
eivät kuitenkaan arvostelleet henkilökunnan toimintaa mitenkään poikkeuksellisesti, eikä henki-
lökunnan toiminnasta edes esitetty erityisen vakavia väitteitä. Vangit kertoivat kuitenkin taval-
lista enemmän, että ”pärstäkerroin” vaikuttaa vangin kohteluun erilaisissa asioissa.

Virkamieheen kohdistuneita rikkomuksia oli 16 tapausta vuonna 2018, joista valtaosa oli sopi-
matonta käyttäytymistä. Vakavimmassa tapauksessa vanki löi vartijaa kasvoihin. Viimeisten
vuosien aikana henkilökuntaan kohdistuneissa rikkomuksissa on ollut mm. laittomia uhkauksia,
joissa henkilökuntaa on uhattu väkivallalla. Lisäksi henkilökunnan päälle on syljetty ja heitetty
virtsa. Tapauksista on lähes poikkeuksetta tehty rikosilmoitus ja ne ovat johtaneet asian käsit-
telyyn tuomioistuimessa. Vangit ovat tämän johdosta saaneet erilaisia seuraamuksia sakkoran-
gaistuksen ja ehdottaman vankeusrangaistuksen välillä. Vankilassa pidettiin virkamiehiin koh-
distuneiden rikkeiden määrää kohtuullisen vähäisenä.

Kuten edellä kohdassa 6.11 ilmeni, vankilassa ei oltu tehty vielä lähityösuunnitelmaa eikä van-
geille ollut nimetty omaa lähityöntekijää. AOA piti vankitaturvallisuudenkin kannalta erittäin pe-
rusteltuna, että vankilassa panostettaisiin kunnolla lähityöhön.

6.29 Ammattitaitoisen valvontahenkilökunnan saatavuus

Tarkastuksella tuli esille koulutetun valvontahenkilökunnan puute, jota pidettiin vankilan turvallisuuteen keskeisesti vaikuttavana tekijänä. Vartijoista noin 25 % on vailla alan koulutusta ja kesälomakaudella määrä on jopa 35 %.

Helsingin vankilan tarkastuksen yhteydessä marraskuussa 2018 tuli esille, että vankila ei ollut saanut täytettyä kaikkia vapaina olevia vartijan virkoja. Jokelan vankilan tarkastuksella toukokuussa 2019 ilmeni, että siellä 29 % vartijoista oli vailla alan koulutusta. Myös Turun vankilan tarkastuksella toukokuussa 2019 ilmeni, että sielläkin oli vaikeuksia pätevien vartijoiden rekrytoinnissa.

Rikosseuraamusala on oma erityisalansa, jolla on oma koulutusjärjestelmä. Rikosseuraamuslaitos päättää vuosittain koulutukseen otettavien henkilöiden määrän. Vankien asianmukaisen kohtelun ja vankilaturvallisuuden kannalta henkilökunnan koulutus ja ammattitaito ovat oleellisen tärkeitä asioita. Myös Euroopan neuvoston vankilasäännöissä ja YK:n vankeinhoidon vähimmäissäännöissä (Nelson Mandela -säännöt) asetetaan vaatimuksia vankilahenkilökunnan ammattitaidolle ja koulutukselle.

AOA on ottanut omana aloitteena tutkittavaksi pätevyysvaatimukset täyttävien vartijoiden saamiseen liittyvät ongelmat koko maan osalta (EOAK/4153/2019). Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikölle lähettämässään selvitys- ja lausuntopyyntönsä hän totesi olevan aihetta selvittää, mikä tällä hetkellä on tilanne koulutetun valvontahenkilökunnan riittävyyden osalta, kuinka paljon vartijan virkoja on täyttämättä ja millainen tilanteen arvioidaan olevan lähivuosina. Ovatko alan koulutukseen otettavien opiskelijoiden määrät tällä hetkellä riittävät ja millä tavoin on varauduttu sen varmistamiseen, että koulutettua henkilökuntaa on tulevaisuudessa saatavissa riittävästi?

Edellä todetun johdosta AOA katsoi, ettei asia anna tämän johdosta aihetta selvittää tilannetta enemmälti Sukevan vankilan osalta.

6.31 Uuden puolen osastojen sellien kylmyys ja vetoisuus

Tarkastuksella huomiota kiinnitti uuden puolen molemmilla osastoilla sellien selvä kylmyys ja vetoisuus, mutta erityisen ongelmalliselta vaikutti UO 2:n tilanne. Vangit olivat eri tavoin yrittäneet itse tiivistää ikkunoita estääkseen kylmyyden ja vedon siinä onnistumatta. Sellien ovia pidettiin kylmyyden takia auki, vaikka se oli kiellettyä ja aiheutti tupakanasavun leviämisen koko osastolle. Tarkastuksen aikana vangit pyysivät henkilökunnalta ikkunatiivistettä, mutta heille kerrottiin, ettei tiivistettä ole.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilaan suunnitellaan ikkunaremonttia, mutta se ei koski uuden puolen vankien sellien ikkunoita. AOA katsoi, että vankien asuinolosuhteita uuden puolen osastoilla ei voida pitää asianmukaisena tai hyväksyttävänä ja pitää tarpeellisena sen selvittämistä, mihin toimenpiteisiin asiassa ryhdytään tilanteen korjaamiseksi.

Todettakoon, että AOA Pölönen on ottanut omana aloitteena yleisellä tasolla (EOAK/6870/2019) selvitetäväksi Senaatti-kiinteistöjen oikeudellisen aseman ja mahdolliset vastuut vapautensa menettäneiden henkilöiden säilytystilojen ja muiden valtion käytössä olevien toimitilojen hallinnassa ja kunnossapidossa.

Sukevan vankilasta saadun tiedon osastoille on jaettu ikkunatiivistettä.

6.32 Suihkutilan huono kunto

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota oheisesta kuvasta ilmenevään suihkutilan huonoon kuntoon. Vankilasta saadun tiedon mukaan kuvassa oleva suihku sijaitsee selliosaston 2 kerroksen pohjoispäässä. Laillisuusvalvojalla ei ole mahdollisuutta ottaa kantaa siihen, ovatko tilat käyttökelpoisia. AOA suosittaa vankilaa selvittämään asian ja ilmoittamaan hänelle mahdollisista toimenpiteistä.

7 VUOSITEEMA: Yksityisyyden toteutumista edistävät ja haittaavat käytännöt

Oikeus yksityisyyteen on valittu eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa kaikkia valvottavia hallinnonaloja koskevaksi yhteiseksi teemaksi vuosille 2018–2019.

Tämän tarkastuksen osalta teemaan liittyviä havaintoja on edellä muun muassa seuraavissa kohdissa:

Virtsanäytteiden antamisen valvonta vaikutti järjestetyn Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamaa ohjeistusta noudattaen, eikä vangin enää edellytetty olevan alasti näytettä antaessaan. Vankilassa ei ollut kuitenkaan yhtään virtsanäytteen antamispaikkaa, jossa valvontapaikka olisi erotettu peililasilla wc-tilasta, mikä olisi suositeltavaa (kohta 6.19).

Kameravalvotuista selleistä valvomoon välittyvää kuvaa ei ollut erikseen peitetty tai sumennettu wc-istuimen kohdata. Wc-istuimen kohdalla on kuitenkin kalterit asetettu siten, että valvontakameralla ei voida tarkkailla vangin wc-asiointia, paitsi pehmustetussa sellissä.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan VL 15 luvun 14 §:n mukaan järjestysrikkomuksen selvittämisen aikainen erillään pitäminen tapahtuu tarkkailusellissä siten, että valvontakameran linssi peitetään muistilapulla.

Vankien käytössä olevat puhelimet olivat pääasiallisesti suojattu siten, että puhe ei kuulu ympäröivään tilaan, mutta ei kuitenkaan kaikkien osastojen kohdalla (kohta 6.14).

Erityistyöntekijöiden huoneiden välisen huonon äänieristyksen takia keskustelut kuuluvat ulkopuolisille (kohta 6.27).

8 YHTEENVETO TARKASTUKSEN HAVAINNOISTA

Vankilan toiminnassa havaittiin paljon hyvää. Vankien sellien ulkopuolista aikaa on pystytty lisäämään ja vangeilla on hyvät mahdollisuudet liikunnan ja musiikin harjoittamiseen. Vangeille on poikkeuksellisen hyvin järjestetty mahdollisuudet Skype-tapaamisiin ja internetin käyttöön, mikä toimii hyvänä esimerkkinä myös muille vankiloille. Vangeille on hyvin järjestetty mahdollisuudet päästä myös mm. kirjastoon ja laitosmyymälään.

Vankilan toiminnassa havaittiin myös ongelmia ja korjattavaa. Ongelmia oli edelleen mm. siinä, että rangaistusajan suunnitelmia ei aina oteta tarkasteltavaksi säännösten edellyttämällä tavalla ja vankien pitkään kestävässä asuttamisessa eristysosastolle. Eristysosaston tarkkailu- ja eristämistarkkailusellit olivat myös kalustamattomia. Tarkastuksella saatujen tietojen perusteella vaikuttaa myös siltä, että jr-vangit pystyvät vahvasti vaikuttamaan muiden vankien toimintaan. Vankilassa erityisenä ongelmana on vankien toisiin vankeihin kohdistama painostus, jonka takia merkittävä osa vangeista ei voi suorittaa rangaistustaan rauhassa normaaleilla asuinolosuhteilla. Asiassa on paljon, mitä vankila voi itse tehdä tilanteen parantamiseksi, mutta asian ratkaisemiseen tarvitaan yhteistyötä aluekeskuksen ja arviointikeskuksen kanssa.

Vankilan uusi johtaja oli aloittanut virassa vasta muutama kuukausi ennen tarkastusta. Tarkastuksella tehtyjen havaintojen ja saadun palautteen perusteella vaikuttaa siltä, että vankilalla on valmiutta mennä parempaan suuntaan ongelmallisissa asioissa.

9 TOIMENPITEET

Apulaisoikeusasiamies saattaa Sukevan vankilan, Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen sekä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tietoon edellä mainitut tarkastushavainnot ja pyytää ilmoittamaan 1.6.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin seuraavat havainnot ovat antaneet aiheita:

- kohdassa 6.2 todettu osastojen päiväjärjestyksistä
- kohdassa 6.3 todettu sellin ulkopuolisesta ajasta osastoilla. Vankilaa pyydetään myös toimittamaan selvitys vankien mahdollisuudesta osallistua toimintaan tai muuten viettää aikaa sellin ulkopuolella ajalla 27.4.–3.5.2020
- kohdassa 6.4 todettu vankien toisiinsa kohdistamasta painostuksesta ja siihen vaikuttamisesta. Vankilan lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä ja rikosseuraamusalueen aluekeskusta pyydetään ottamaan asiaan kantaa
- kohdassa 6.5 todettu vankien osastolle sijoittamisesta ja päätöksentekijän tietojen saannista
- kohdassa 6.6 todettu asianosaiselta salassa pidettävien tietojen käytöstä päätöksenteossa
- kohdassa 6.8 todettu sopimusosastoista
- kohdassa 6.9 todettu romanivankien asemasta
- kohdassa 6.11 todettu vankien perehdyttämisestä
- kohdassa 6.12 todettu omien vaatteiden käyttämisestä työtoiminnassa

- kohdassa 6.13 todettu tapaamisen esteettömyyteen liittyvistä asioista
- kohdassa 6.14 todettu yksityiseen suojasta soitettaessa ja puhelimenkäyttöaikojen selvittämisestä
- kohdassa 6.17 todettu rangaistusajan suunnitelmien tarkasteltavaksi ottamisesta
- kohdassa 6.21 todettu kirjaston kaukolainauksesta
- kohdassa 6.22 todettu ulkoiluolosuhteista. Vankilan lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä ja aluekeskusta pyydetään ottamaan kantaa toisen ulkoilupihan ja sadekatoksen rakentamiseen
- kohdassa 6.23 todettu liikunnan harjoittamisen rajoittamisesta
- kohdassa 6.25 eristysosaston sellien kalustuksesta
- kohdassa 6.31 todettu uuden puolen sellien kylmyydestä ja vetoisuudesta. Vankilan lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä ja aluekeskusta pyydetään ottamaan asiaan ja sen ratkaisemiseen kantaa
- kohdassa 6.32 todettu suihkutilan huonosta kunnosta.

Itä- ja Pohjois-Suomen Rikosseuraamusalueen arviointikeskusta pyydetään ottamaan kantaa seuraavaa asiaan:

- kohdassa 6.4 todettu vankien toisiinsa kohdistamasta painostuksesta ja vankien sijoittamisesta Sukevan vankilaan

Pöytäkirjan vakuudeksi

Matti Vartia
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri